

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Trestný čin vraždy z pohledu trestněprávního
a kriminalistického**

Zpracovala: Martina Formanová

Plzeň 2014

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trestný čin vraždy z pohledu trestněprávního s kriminalistického vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Plzni dne

.....

Martina Formanová

Především děkuji JUDr. Simoně Stočesové, Ph.D., LL.M., vedoucí mé diplomové práce za vstřícný přístup a cenné rady při psaní diplomové práce. Dále JUDr. Anně Maříkové, krajské státní zástupkyni za umožnění praxe na Krajském státním zastupitelství v Plzni a v neposlední řadě i Mgr. Václavě Brýdové za poskytnutí vzácných informací a materiálů.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Trestný čin vraždy v platné české právní úpravě.....	9
2.1 Vražda v historickém kontextu.....	9
2.2 Úprava trestného činu vraždy v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb....	13
2.2.1 Vražda prostá § 140 odst. 1.....	13
2.2.2 Vražda kvalifikovaná § 140 odst. 2.....	14
2.2.3 Vražda za zvlášť přitěžujících okolností § 140 odst. 3.....	16
2.3 Skutková podstata trestného činu vraždy.....	21
2.3.1 Objekt a objektivní stránka trestného činu vraždy.....	21
2.3.2 Subjekt a subjektivní stránka trestného činu vraždy.....	22
2.3.3 Porovnání trestného činu vraždy s dalšími trestnými činy proti životu	26
2.4 Vývojová stádia trestného činu vraždy.....	27
3. Srovnání trestného činu vraždy se slovenskou právní úpravou...30	30
3.1 Úprava vraždy dle Trestného zákona č. 300/2005 Z.z.....	30
3.1.1 Historický vývoj slovenské úpravy trestního práva.....	30
3.1.2 Úprava vraždy v trestném zákoně.....	31
3.1.3 Porovnání trestného činu vraždy dle z.č. 300/2005 Z.z a z.č. 40/2009 Sb.....	33
3.2 Skutková podstata trestného činu vraždy dle z. č. 300/2005 Z. z.....	34
3.2.1 Objekt a objektivní stránka	35
3.2.2 Subjekt a subjektivní stránka.....	35
3.3 Stádia trestného činu vraždy.....	36
3.4 „Třikrát a dost“	37
4. Kriminologické a kriminalistické aspekty trestného činu vraždy.40	40
4.1 Kriminologie a kriminologické aspekty trestného činu vraždy.....	40
4.1.1 Oběť trestného činu.....	42
4.1.2 Pachatel trestného činu.....	43
4.1.3 Kontrola kriminality.....	45
4.2 Kriminalistika a kriminalistické aspekty trestného činu vraždy.....	46
4.2.1 Kriminalistická taktika.....	47
4.2.2 Kriminalistická technika.....	49
4.2.3 Kriminalistická metodika vyšetřování.....	51
5. Soudní lékařství a jeho význam.....	54
5.1 Soudní lékařství.....	54
5.2 Soudně lékařská thanatologie.....	55
5.3 Pitva a její význam	58
6. Kazuistika.....	61
6.1 Trestní spis 2 KZV 11/2009.....	61
6.2 Trestní spis 2 KZV 8/2012.....	62
6.3 Trestní spis 2 KZV 34/2010.....	63
6.4 Shrnutí.....	65
7. Závěr.....	66
Resumé.....	69
Literatura a prameny.....	70

<i>1. Literatura</i>	70
Knižní díla.....	70
Články z odborných časopisů.....	72
Internetové zdroje.....	72
Jiné podklady.....	72
<i>2. Prameny</i>	73
Právní předpisy.....	73
Judikatura.....	73
Seznam obrázků	74

1. Úvod

Za téma své diplomové práce jsem si zvolila trestný čin vraždy a jeho pohled z trestněprávního a kriminalistického hlediska. Jeden z mnoha důvodů, proč jsem si toto téma vybrala, je především to, že vražda je jedním z nejsilnějších zásahů do lidských práv. Život je to nejcennější, co nám Listina základních práv a svobod přináší, právo na život. Toto právo by mělo být chráněno a jeho porušování stíháno. Dalším důvodem je přijetí nové právní úpravy, konkrétně zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, který změnil dosavadní klasifikaci těchto činů. Trestním zákoníkem byly trestné činy proti životu a zdraví zařazeny na první místo oproti předešlé úpravě, která sem řadila trestné činy proti republice. Toto řazení upravoval zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon. Došlo nejen k tomu, že byly trestné činy proti životu a zdraví postaveny do popředí, ale i k tomu, že úmyslné zbavení života člověka bylo ještě více rozděleno než v předešlé úpravě, která rozlišovala pouze vraždu a vraždu novorozeného dítěte matkou, v současné platné právní úpravě máme i zabití.

K výběru tohoto tématu mě především přivedl zájem o trestní právo a tuto problematiku, což mě vedlo k zapsání povinně volitelných předmětů soudní lékařství, úvod do kriminologie a trestní politiky a kriminalistika. Znalosti, které jsem získala při absolvování těchto předmětů, byly velkým přínosem pro mou diplomovou práci.

Práce je rozdělena do několika částí, přičemž v úvodu se stručně zmiňuji o historickém vývoji a jeho pohledu na trestný čin vraždy, kde se snažím vytyčit rozdíly mezi dřívější a současnou úpravou. Následně se pak zabývám platnou právní úpravou trestného činu vraždy, jak je upravena ve zvláštní části trestního zákoníku. Jsou zde jednotlivě popsány znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy, která vyjadřuje škodlivost daného trestného činu pro společnost. V další části této kapitoly jsou popsána vývojová stadia trestného činu vraždy a odlišení trestného činu vraždy od dalších trestných činů proti životu.

Druhá část práce je pak zaměřena na zahraniční právní úpravu trestného činu vraždy, kde jsem zvolila slovenskou právní úpravu, a to především proto, že jsme

byly řadu let společným státem. I na Slovensku došlo ke změnám, kdy 1. ledna 2006 nabyly účinnosti nové slovenské trestní kodexy, které zrušily a nahradily dosavadní právní úpravu z roku 1961 ve znění pozdějších předpisů, tedy zákonem číslo 300/2005 Z.z. Nová úprava přinesla na Slovensko řadu změn, především zavádí novou kategorizaci trestných činů, které se dělí na zločiny a přečiny, snížení věkové hranice trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let, což se u nás nezdařilo. Vzhledem k výběru mého tématu bych ráda poukázala na změnu ve zvláštní části trestního zákona, kdy se do popředí trestněprávní ochrany dostává jedinec, jeho život, zdraví a ochrana dalších základních práv.

Další část práce je zaměřená na kriminologické a kriminalistické aspekty trestného činu vraždy, kde jednotlivě rozebírám typy pachatelů, oběti a v čem spočívá kontrola kriminality. V této části práce popisuji metody, prostředky a způsoby objasňování trestných činů.

V následující části se zmíním o soudním lékařství, které je nedílně propojeno s metodikou vyšetřování vražd. Bez pomoci soudních lékařů by mnoho trestných činů nebylo objasněno, což teprve odhaleno. Jedná se o obor na pomezí mezi medicínou a právem. Dle mého názoru je to velmi podstatný obor, který zkoumá především příčiny úmrtí na základě provedených pitev, které se provádějí v odděleních či v ústavech soudního lékařství. Jsou však názory, že by se pitva těla provádět neměla, protože se jedná o nehumánní zacházení s lidským tělem. Z pozorování pitev, kterých jsem se zúčastnila několikrát v rámci předmětu soudního lékařství, je považuji za velmi přínosné, vím, jak cenné poznatky nám pitva může přinést.

V závěru své práce uvedu několik skutečných případů vražd. Každý případ má určitá specifika. V prvním případě je vražda spáchána společným jednáním, které je jednou z forem pluralitní součinnosti a jedná se o mnohem nebezpečnější jednání, než kdyby byla vražda spáchána jedním pachatelem. Druhý případ pak ukazuje, že ne vždy se podaří nalézt stopy, které by pomohly objasnit spáchaný trestný čin a najít pachatele. Poslední případ považuji za nejhorší možný způsob spáchání vraždy, kdy se matka pokusí otrávit své dítě, zde se naštěstí jednalo „jen“ o pokus vraždy a trestný čin nebyl dokonán. Případy se týkají Plzeňského kraje, kde jsem

vykonávala právní praxi na Okresním i Krajském státním zastupitelství. Tento bod práce jsem zvolila i proto, že to práci oživí a učiní zajímavější a případným čtenářům to přiblíží závažnost tohoto trestného činu. Cílem této práce je snaha uceleně sepsat poznatky týkající se trestného činu vraždy, a tím i poukázat na nebezpečnost a závažnost trestného činu vraždy a pachatelů, kteří se tohoto činu dopouštějí.

2. Trestný čin vraždy v platné české právní úpravě

2.1 Vražda v historickém kontextu

Od počátku českého státu můžeme zaznamenat proměny obyčejů předstátní společnosti, vývoj hodnocení pachatelů podle jejich společenského postavení, jejich trestných činů a stoupající význam právní ochrany. Jedním ze základních úkolů bylo chránit stát, církve a soukromé vlastnictví. Stíhání deliktů bylo nejprve záležitostí celé komunity, přežíval trest kamenování i ručení osady za trestný čin spáchaný v jejím prostoru. Trestní právo mělo soukromý charakter, což se projevovalo uplatněním soukromé msty. Užívalo se na samotném pachateli či jeho rodině, dříve byl rod zodpovědný za zlé skutky svých členů. Časem však dochází k jeho omezení formou náhrady za způsobenou škodu či výkupem.¹

V první polovině 11.stol. byla rozhodujícím vývojovým činitelem církve, která se naléhavě domáhala toho, aby stát svými orgány posuzoval křesťanské mravní zásady a aby jejich nedodržování, respektive porušování trestal. I přesto zabití člověka dosud nevzbudilo veřejný trestní zájem, ač se o to církve pokoušela, a to alespoň při usmrcení kněze a při zavraždění rodičů. Vše se nadále ponechávalo soukromému narovnání mezi pachatelem a příbuznými zabitého. Další možností bylo vznést žalobu k panovníkovi a jeho úředníkům na soud dvorský či hradecký, avšak výsledkem žaloby mohlo být jen přisouzení odškodného. Naproti tomu byli zloději a loupežníci trestáni oběšením a propadnutím majetku, což poukazuje na to, že majetek byl přednější jak lidský život. Jednoduché to bylo v případě, pokud byli dopadeni při činu, bylo-li tu jen obvinění, rozhodovalo se ordálem pomocí ohně.² Jak jsem již uvedla, na lidský život se nedával takový důraz jako na majetek. Kdy trestné činy proti majetku byly považovány za zločin, kdežto zásah do lidského života za pouhý delikt, který se „trestal“ soukromou mstou, tedy záleželo na pozůstalých, jak pachatele potrestají. Když se však ohlédneme do starověké Mezopotámie, kdy vládl král Chamurapi, který vytvořil první ucelený kodex zabývající se kromě jiného i vraždou zjistíme, že se uplatňovala zásada „oko za oko, zub za zub“, tedy pokud

1 Francek, J., Velké dějiny zemí koruny české, Tématická řada- Zločinnost a bezpráví, Praha: Paseka 2011, s. 46

2 Vlček, E., Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 4

někdo někoho obvinil a uvrhl na něj podezření z vraždy, avšak nedošlo k neusvědčení, bude usmrcen. Dalším příkladem je případ, kdy pachatel zlomí kost plnoprávného občana, následně bude pachateli kost také zlomena. Sice byl delikt vraždy podle Chammurapiho zákoníku trestán nejpřísněji, nicméně se to nevztahovalo na všechny, pouze na určité skupiny svobodných osob.³

Ve druhé polovině 13. století se veřejný trestní zájem, projevující se přímo veřejnou trestní iniciativou, u nás rychle zvětšil. Veřejná moc si všímala z úřední povinnosti bezpečnosti na cestách. Omezovala se svépomoc a dbalo se na hospodářské jistoty kontrolou mince, měř a vah. Proti delikventům se již zakročovalo bez ohledu na jejich stav. Zavedla se i instituce sepisování osob, o nichž se proslýchalo, že kradou, loupí, padělají peníze a nezachovávají veřejný pořádek tedy mír. Tento psaný člověk, tedy psanec ztrácel veškerou ochranu. V tomto období se zavádí tortura, jednalo se o nejčastější způsob, jak dosáhnout přiznání pomocí mučících nástrojů. Byla přípustná i milost, jednalo se o změnu trestu smrti a trestu na těle v trest mírnější. Milost však nešlo použít v případech psaných lidí. Charakteristickým rysem 13. století u orgánů provozující trestání ex officio, bylo mučení (tortura, trápení, právo útrpné). Tímto způsobem se mělo docílit objektivní výpovědi člověka obviněného nebo podezřelého z trestného činu. Výpověď učiněná bez mučení byla neobjektivní, nevěrohodná a ďáblem ovlivněná, právě mučení mělo překonat tento vliv zlých mocností. Mučení bylo přípustné v zásadě proti deliktům vraždy.⁴

Delikty proti životu patřily ve stavovském právu mezi nejtěžší trestné činy. Dokazuje to především výše trestů za tyto činy, tak i pozornost, která je jim věnována v zákonodárství šlechtickém a městském. Prvním, na co narazíme při zkoumání deliktů proti životu, je rozlišení mezi zabitím úmyslným, vraždou, mordem a zabitím neúmyslným. Za mord bylo považováno především zabití při loupeži, zabití úkladné, tedy takové, které je spácháno na spícím, koupajícím se atd., v těchto případech neměly oběti žádnou možnost se bránit. Za vraždu bylo považováno zabití bez rozumu, z hněvu, tedy bez zlého úmyslu. Můžeme tedy

3 Balík, S., Balík, S. ml., Texty ke studiu právních dějin evropských zemí a USA, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 31 - 37

4 Vlček, E., Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 4

konstatovat, že se mord charakterizoval úkladností, tedy přípravou usmrcení oběti, zatímco vražda byla považována za zabití v náhlém afektu či bez zlého úmyslu. Hranice mezi mordem a vraždou byla velmi tenká a nebylo snadné to odlišit. Dalším typem bylo zabití neúmyslné (nedbalostní), to se však netrestalo, bylo pouze majetkové vyrovnání mezi pachatelem a příbuznými zabitého a to výslovně mimosoudní cestou. Avšak nedbalost vědomá, kdy pachatel věděl, že jeho jednání může mít škodlivý následek, ale bezdůvodně toho nedbal, odpovídá úmyslnému usmrcení, tedy vraždě. V podstatě stejné rozlišení této problematiky přejímá i Pavel Kristián z Koldína.⁵ Vraždu spojovalo jak zemské, tak i městské právo s trestem smrti, jehož výkon se běžně prováděl stětím. V případě mordu ovšem Koldín přitvrdil, morděř měl být přivázán ke koni a potom vlečen po ulici až k popravišti, kde mu byly přeraženy ruce a následně byl vpleten do kola. Takto byl vyzdvižen a byl ponechán na postrach ostatním morděřům.

Pokud se podíváme do druhé poloviny 17. století a 18. století zjistíme, že i zde byly úkladné vraždy trestány smrtí. Příkladem je delikt Barbory Králové ze Šnětí, která koncem ledna 1681 zabila měšťanskou dívku Magdalénu, kterou sama rozčtvrtila a odnesla na předměstí, kde ji ukryvala na opuštěném spáleníšti. Mrtvola byla nalezena až v březnu a služebná byla apelačním soudem odsouzena ke stětí a k následném vpletení do kola. Vedle loupežných vražd byly páchány i vraždy se sexuální motivací, k nim zpravidla docházelo ve zkratových situacích.⁶ Pojmy trestního práva, např. pokus, polehčující a přitěžující okolnosti, úmysl a další však existují v omezené podobě.⁷ Závěrem se stručně podíváme na nejvýznamnější kodifikace trestního práva.

V roce 1707 byl vyhlášen Josefem I. trestní zákon *Constitutio Criminalis Josephina*, který měl spíše podpůrnou platnost. Větší význam měl *Constitutio Criminalis Theresiana*, který vycházel z Josefínského trestního kodexu a navazoval na trestní právo rakouské, tedy na *Constitutio Criminalis Ferdinanda* z r. 1656, vydaná za Ferdinanda III.. Dle Theresiany mělo potrestání pachatele především pomstít způsobenou škodu a tresty měly charakter msty. Zde je dána

⁵ Malý, K., *Trestní právo v Čechách v 15. - 16. století*, Praha: Univerzita Karlova, 1989, s. 180

⁶ Francek, J., *Velké dějiny zemí koruny české, Tématická řada- Zločinnost a bezpráví*, Praha: Paseka, 2011, s. 160

⁷ Vlček, E., *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 15

váha deliktům namířených proti Bohu, církvi a státu a pak teprve deliktům, které směřují proti soukromý zájmům či osobám. Theresiánský trestní kodex připouští stíhání deliktů sine lege, tím je ponechám velký prostor pro libovůli soudců. Krutost tohoto zákoníku je dána především užíváním tortury. Nový směr ve vývoji trestního práva nastoupil vydáním Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech Josefem II., jednou z předností josefínského zákoníku je stručnost a úplnost. Nově měly tresty směřovat i k převýchově pachatelů, což však vedlo k ukládání nepřiměřeně krutých tělesných trestů. Poprvé dochází v našem právním řádu k uplatnění zásad nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege. Počátkem 19. století byl vydán Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích, který byl rozdělen na dvě části. Zákoník neumožňoval v řádném řízení ukládat trest smrti a za trestný označoval i pokus trestného činu. Tento zákoník u nás ovlivnil vývoj prakticky až do r. 1949, neboť trestní zákoník z r. 1852 byl jeho novelizací.⁸ Tento zákon vycházel ze systému tripartice, kdy rozlišoval trestné činy na zločiny, přečiny a přestupky. Tím se do jisté míry podobá dnešní úpravě, která také obsahuje dělení trestných činu dle jejich nebezpečnosti. Na rozdíl od současné úpravy existovalo dělení sankcí dle spáchaného trestného činu. Pro zločiny, kam spadalo i spáchání vraždy, byl stanoven trest smrti a trest odnětí svobody.⁹ Tato novelizace upravuje trestní právo hmotné a procesní část ponechává zvláštní úpravě. Nová podoba trestního zákoníku přetrvala téměř sto let. Další zákon z roku 1950 rozšířil kriminalizaci protispolečenských jednání a novelizaci z roku 1956 byly odstraněny nepřiměřeně tvrdé tresty. Posledním předchůdcem platného trestního zákoníku byl trestní zákon z roku 1961, který nahradil represí výchovným působením na odsouzené.¹⁰

V následujících kapitolách se budu věnovat platné právní úpravě trestního zákoníku, který byl přijat v roce 2009. Trestním zákoníkem byly trestné činy proti životu a zdraví zařazeny na první místo oproti předešlé úpravě, která sem řadila trestné činy proti republice.

8 Malý, K. a kol., Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha: Leges 2010, s. 191-195

9 Aulický, P., Systém trestních sankcí v historicko komparativním pohledu, Státní zastupitelství 4/2010, Praha: Novatrix s.r.o., 2010, s. 12-16

10 Bílý, J., Právní dějiny na území České republiky, Praha: Linde, 2003, s. 316 - 318

2.2 Úprava trestného činu vraždy v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb.

Oproti předchozí úpravě (zákon č. 140/1961 Sb.) trestní zákoník posouvá do popředí trestné činy proti životu a zdraví, které jsou nadřazeny jiných chráněným zájmům. Hlava první, která upravuje trestné činy proti životu a zdraví je mnohem obsáhlejší a diferencovanější než původní hlava sedmá v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. Trestní zákoník systematicky rozděluje trestné činy proti životu a zdraví na několik oblastí. Jedná se o trestné činy proti životu, trestné činy proti zdraví, trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a konečně trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem. Za nejvýznamnější změnu, kterou nám trestní zákoník přinesl, můžeme považovat novou systematiku úmyslných trestných činů. Již delší dobu se poukazovalo na různorodost případů, týkajících se úmyslných usmrcení, kterou dříve jednotná skutková podstata vraždy nebyla s to zahrnout. Trestní zákoník se s touto kritikou vyrovnal rozlišením několika druhů vražd. Kdy v prvním odstavci § 140 upravuje vraždu prostou, § 140 odst. 2 vraždu spáchanou s rozmyslem nebo po předchozím uvážení a v § 140 odst. 3 upravuje okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby, vztahující se k výše uvedeným typům vraždy.¹¹ Současná úprava, oproti předešlým, dává do popředí člověka s důrazem na jeho život a zdraví, které trestní zákoník chrání jako nejdůležitější společenskou hodnotu. Ochrana života je chráněna nejen trestním právem, ale je zakotvena i v čl. 6 Listiny základních práv a svobod, který zdůrazňuje, že každý má právo na život, a proto nikdo nesmí být života zbaven. Ochrana života vzniká již před narozením.¹²

2.2.1 Vražda prostá § 140 odst. 1.

„Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.“¹³

V důvodové zprávě je vražda prostá definována jako stav, kdy pachatel jedná v náhlém hnutí mysli. Vraždu prostou lze vymezit negativním způsobem, tedy

11 Hořák, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 53

12 Jelínek, J. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, Zvláštní část, 2. Vyd., Praha: Leges, 2010, s. 475

13 Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník, In Sbíрка zákonů 9.2.2009

není spáchána s rozmyslem či po předchozím uvážení jako závažnější typ vraždy (§140 odst. 2.). Není spáchána ani v silném rozrušení, strachu, úleku či zmatku a nebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného jak je tomu u zabití (§ 141). V základní skutkové podstatě pak nalezneme spontánnost usmrcení, není zde žádné předchozí uvážení či rozmyslení.¹⁴

2.2.2 Vražda kvalifikovaná § 140 odst. 2

„Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.“¹⁵

Ustanovení § 140 odst. 2 počítá s premeditací ve dvou formách, a to ve formě rozmyslu a nebo po předchozím uvážení. Tzv. premeditace byla klasickým dělítkem mezi zločinem úkladné vraždy a mírněji trestným činem zabití již ve velkých kodifikacích 19. století, jednalo se o napoleonský trestní zákoník, říšský zákoník německý a starý uherský zákoník z roku 1878, který platil na východní části Československa do roku 1950. Avšak tento znak premeditace byl po staletí vědou trestního práva velmi kritizován, zpravidla v situaci, kdy hrál významnou roli v případě možnosti uložení trestu smrti.¹⁶

V případech, kdy došlo k usmrcení s rozmyslem či po předchozím uvážení, se jedná o zvláštní kvalifikační okolnost úmyslného usmrcení. Avšak v obou případech musí pachatel vědět, že jeho jednání směřuje k usmrcení jiného, a musí jít alespoň o úmysl eventuální, tedy s následkem musí být srozuměn. Zpravidla se však jedná o úmysl přímý, kdy pachatel smrtelný následek chce. V tomto případě se jedná o závažnější a společensky škodlivější čin, neboť jeho úmysl usmrtit jiného vznikl na základě dlouhodobější úvahy.¹⁷ Ustanovení § 140 odst. 2 je vůči § 140 odst. 1 ve vztahu speciality. V případě, že pachatel usmrtí jiného s rozmyslem či po předchozím uvážení naplní znaky speciální skutkové podstaty dle ustanovení § 140 odst. 2, avšak pokud úmyslně jiného usmrtí naplní znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy dle § 140 odst. 1.¹⁸ Tedy příslušné

14 Důvodová zpráva k zákonu číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

15 Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník, In: Sbíрка zákonů 9.2.2009

16 Hořák, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 54

17 Vantuch, P., Trestní zákoník s komentářem, Olomouc: Anag 2011, s. 455

18 Jelínek, J. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges, 2010, s. 479

ustanovení § 140 odst. 1 se nepoužije, pokud lze aplikovat ustanovení odstavce druhého, který je *lex specialis* k odstavci prvnímu.

Rozmysl a předchozí uvážení pachatele nejsou zvláštními znaky či složkami úmyslu, jsou to okolnosti stojící mimo strukturu úmyslu, které ovlivňují způsob, jakým vzniká vůle pachatele trestný čin spáchat. Jedná se o charakterizující rozhodování pachatele, v němž má úmyslné zavinění, jako určitý psychický vztah, svůj počátek. Možno říct, že představují určitou myšlenkovou činnost pachatele, jež předchází a podněcuje ke spáchání trestného činu. Přesto se navzájem nepatrně odlišují svým časovým vymezením, intenzitou a předmětem.¹⁹

Rozmysl lze chápat jako dělítko mezi vraždou prostou a závažnějším typem vraždy dle odstavce druhého, neboť v porovnání s předchozím uvážením se v případě rozmyslu jedná o menší kontrolu pachatele nad trestným jednáním.²⁰ Rozmysl zahrnuje podstatné prvky úmyslného jednání, ale nevyžaduje detailní či podrobné uvážení a naplánovanost činu.²¹ Jedná se o myšlenkovou činnost, která bezprostředně nebo jen s malým odstupem předchází vražednému útoku. Jedná-li pachatel s rozmyslem předem zvážil možná pro a proti a uvědomil si hlavní dopad svého činu, tedy si vytvoří představu o budoucím útoku na základě různých variant a následně si zvolí jednu z nich. Tuto rozumovou volbu neprovádí do budoucna, nic nezamýšlí, ale činí tak během trestného jednání.²² Důvodová zpráva uvádí, že se rozmysl odlišuje od afektu a podobných stavů. Nejedná se tedy o žádnou silnou, krátkodobou emoční reakci vzniklou neočekávanou situací.

V případě předchozího uvážení si pachatel před spácháním trestného zváží rozhodující okolnosti provedení činu, včetně volby místa, doby a použití zbraně či jiného prostředku pro usmrcení jiného s cílem dokonání, tedy si vše naplánuje. Není potřeba, aby bylo vše naplánováno do nejmenších detailů, postačí rámcová představa o spáchání trestného činu, která pak může být při realizaci pozměněna či doplněna vzhledem k okolnostem a vývoji situace.²³

19 Hořák, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 54

20 Jelínek, J. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges, 2010, s. 479

21 Vantuch P., Trestní zákoník s komentářem, Olomouc: Anag 2011, s. 455

22 Hořák, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 55

23 Důvodová zpráva k zákonu číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

Formy premeditace, tedy forma rozmyslu a forma předchozího uvážení, byly hojně kritizovány především v zahraničí. Jedna z hlavních námitek poukazovala na to, že rozmysl či předchozí uvážení nemusejí samy o sobě znamenat vyšší nebezpečnost jednání pachatele ve všech případech a ani jejich absence nemusí být důvodem pro mírnější trestání. I nejnebezpečnější pachatelé s poruchou osobnosti se dopouštějí spontánních násilných deliktů. Příkladem kritiky premeditace je úmyslné usmrcení ze soucitu, které je dlouhodobě promyšlené, protože se pachatel nemůže k činu odhodlat. Snaží se přemýšlet o různých způsobech bezbolestného usmrcení a teprve po delší době se cítí být natolik psychicky připraven, že tento čin spáchá. Klasický model premeditace s žádným takovým případem nepočítá, a proto se v případě pachatele jedná o úkladnou vraždu, trestnou podle nejpřísnější trestní sazby. V naší úpravě byly uvedené nedostatky částečně kompenzovány ustanovením § 141 o zabití.²⁴ Další nejasností je otázka spolupachatelství a účastenství na trestném činu dle ustanovení § 140 odst. 2. V trestněprávní nauce došlo víceméně ke shodě, že premeditace je okolností osobního charakteru a je třeba ji u každého posuzovat zvlášť. To nám však činí problém v dokazování, premeditací se rozumí duševní aktivita pachatele, kterou nelze přímo vnímat smysly. Starší nauka a judikatura vycházela při dokazování z několika okruhů skutečností, jednalo se o verbální projevy pachatele, z přípravného jednání pachatele, ze způsobu spáchání činu pachatelem a z chování pachatele po spáchání trestného činu.

Všechny tyto skutečnosti se však musí posuzovat celkově v souvislosti se všemi provedenými důkazy. Objektívni okolnosti, které provází trestný čin, nemohou být automaticky považovány za nezvratný důkaz premeditace, přestože mají velkou důkazní hodnotu²⁵

2.2.3 Vražda za zvlášť přítěžujících okolností § 140 odst. 3

„Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

²⁴ § 141/1 „Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí myslí anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.“

²⁵ Hořák J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 59

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě,
- c) na dítěti mladším patnácti let,
- d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,
- e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
- f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,
- g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- h) opětovně,
- i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
- j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.²⁶

Výše uvedená úprava třetího odstavce trestného činu vraždy obsahuje katalog okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby či výjimečného trestu, vztahující se jak k vraždě prosté dle § 140 odst. 1, tak k vraždě kvalifikované dle § 140 odst. 2. Význam této úpravy spočívá v tom, že v případě vraždy prosté, která je spáchána za okolností, které jsou uvedeny ve třetím odstavci, je trestána stejně jako vražda s rozmyslem či po předchozím uvážení. Tedy odnětí svobody může být v rozmezí patnácti až dvaceti let.²⁷ Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu dle ustanovení § 140 odst. 3 je naplněna v případě splnění jednání, které je uvedeno pod písmeny a) až j).

²⁶ Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník, In: Sbírka zákonů 9.2.2009

²⁷ Jelínek, J. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges, 2010, s. 484.

Spáchá-li někdo vraždu prostou či kvalifikovanou na dvou a více osobách rozumí se tím, že čin byl spáchán jedním skutkem, avšak s tímto následkem musí být pachatel alespoň srozuměn, jinak by se nejednalo o úmyslné usmrcení dvou či více osob.²⁸ Při použití ustanovení § 140 odst. 3 písm. a) musíme dávat pozor na jednání pachatele, které směřuje či směřovalo k úmyslnému usmrcení těhotné ženy, protože se na tento případ ustanovení v odstavci třetím nepoužije, neboť lidský plod nelze pokládat za lidského jedince, který požívá přímé ochrany ustanovením o trestném činu vraždy. Avšak trestní zákoník s tímto počítá, lidskému plodu je poskytnuta ochrana zprostředkovaně v rámci ustanovení § 140 odst. 3 písm. b), kde je trestné spáchání vraždy na těhotné ženě.²⁹

Pod dalším písmenem nalezneme již výše zmíněnou vraždu spáchanou na těhotné ženě. Za těhotnou je považována žena, v období počínajícího uhnízdění oplodněného vajíčka v děložní sliznici do počátku porodu. Pokud zohledníme i umělé oplodnění, nastává okamžik jejího oplodnění též uhnízděním oplozeného vajíčka. K naplnění okolnosti použití vyšší trestní sazby musí být žena v době jednání pachatele, kterým ji začal usmrcovat, těhotná. Na posouzení této právní kvalifikace nemá žádný vliv, pokud žena v průběhu jednání pachatele, které směřovalo k usmrcení ženy, potratila. Z hlediska zavinění postačí i nedbalostní jednání, pachatel nemusí vědět, že se jedná o těhotnou ženu, stačí, že se zřetelem na okolnosti případu a své subjektivní dispozice to vědět měl a mohl.

Trestný čin vraždy spáchaný na dítěti mladším patnácti let ve smyslu § 140 odst. 3 písm. c) lze uskutečnit nejpozději v den předcházející jeho patnáctým narozeninám, protože pak už na něj nelze pohlížet jako na dítě mladší patnácti let. I zde postačí spáchání činu z nedbalosti, tedy pachatel nemusí znát věk dítěte, postačí však se zřetelem na vzhled, fyzickou vyspělost či vyjadřování a chování, že to vědět měl a mohl.³⁰

Další z přitěžujících okolností je vražda spáchaná na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci. Úřední osobou se dle ustanovení § 172 odst. 1 míní soudce, státní zástupce, prezident České republiky, poslanec nebo senátor

²⁸ Vantuch, P., Trestní zákoník s komentářem, Olomouc: Anag 2011, s. 456.

²⁹ Kuchta, J. a kol., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 8.

³⁰ Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1470

Parlamentu České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci a používá při tom svěřené pravomoci k těmto úkolům. Výkonem veřejné moci se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů a to jak přímo, tak zprostředkovaně. A tento subjekt není v rovném postavení s rozhodujícím orgánem. Zde však pachatel musí vědět, že se jedná o úřední osobu, kterou úmyslně usmrtil při výkonu její pravomoci. Oproti výše zmiňovaným případům usmrcení zde nepostačí nedbalost, musí tu být úmysl.³¹

Podmínkou trestnosti jednání pachatele dle ustanovení § 140 odst. 3 písm. e) je spáchání vraždy na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností. Povinnost spočívá v řízení před soudem, před notářem jako soudním komisařem, v řízení před státním zástupcem a zejména ve vyšetřování konaném příslušným útvarům Policie České republiky, pokud konají řízení podle trestního řádu. Tyto vraždy se většinou páchají, aby již dotyční nemohli u soudu vypovídat, tedy dosvědčit či objasnit trestnou činnost.

Podobným ustanovením je i § 140 odst. 3 písm. f), tedy je spáchán čin vraždy na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu povolání směřující k záchraně života či na jiném, kdo plnil obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví či majetku vyplývající z jeho zaměstnání. V tomto případě se jedná o vraždu zdravotnického pracovníka, hasiče či záchranáře horské služby.³²

Následující zvlášť přitěžující okolnost navazuje na ustanovení čl. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého jsou lidé svobodní a jsou si rovni v důstojnosti a právech, bez ohledu na jejich národnost, příslušnost k etnické skupině, rasu, politické přesvědčení a náboženské vyznání. V souvislosti s tímto základním lidským právem je dle třetího odstavce trestný čin vraždy spáchaný na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnosti, politického vyznání nebo proto, že je skutečně či domněle bez vyznání.³³

31 Vantuch, P., Trestní zákoník s komentářem, Olomouc: Anag 2011, s. 457

32 Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1471

33 Vantuch, P., Trestní zákoník s komentářem, Olomouc: Anag 2011, s. 456.

Trestný čin vraždy spáchaný opětovně, znamená, že pachatel trestný čin opakuje, a nemusí být za trestný čin pravomocně odsouzen či potrestán.

Vražda spáchaná zvlášť surovým způsobem bude v důsledku vražedného útoku s extrémně vysokou, výraznou mírou brutality, která se vymyká z běžného rámce u většiny těchto trestných činů. Většinou půjde zpravidla o útok provedený větším množstvím nástrojů či mechanismů k usmrcení poškozeného. Zvláštní surovost se vztahuje na způsob vykonání trestné činnosti a je třeba ji posuzovat nejen z hlediska postižené osoby, ale i k celkovému způsobu, jakým byla vražda vykonána.³⁴ Dle ustanovení § 140 odst. 3 písm. i) lze usmrtit jiného i zvlášť trýznivým způsobem, pod tímto si můžeme představit smrt v důsledku vyhladovění, nedostatku vody či dlouhodobého rdoušení. Do toho spadá i surové zacházení s tělem usmrcené oběti, zohavení těla či likvidace po částech. Avšak může jít současně o zvlášť surový i zvlášť trýznivý způsob usmrcení.³⁵

V úmyslu získat pro sebe či jiného majetkový prospěch bude vražda spáchaná v případě, kdy jednání pachatele bude směřovat ke zmocnění se věci, peněz či jiného majetku. Avšak pokud bylo motivem pachatele skutečnost, že byl poškozeným výhružkami násilí nucen k peněžitému plnění, na které neměl poškozený právní nárok, nejednal v úmyslu získat majetkový prospěch ve smyslu výše uvedeném.(R č. 692/2009 Sb.).³⁶ Dalším důvodem pro spáchání výše uvedeného trestného činu dle § 140 odst. 3 písm. j) je snaha zakrýt jiný trestný čin. Tuto skutkovou okolnost podmiňující vyšší trestní sazbu naplní při spáchání trestného činu vraždy na svědkovi, který měl dosvědčit jeho předchozí trestnou činnost. Dalším příkladem je i situace, kdy pachatel z obavy udání své osoby na policii, kvůli vydírání, kterého se dopustil, dotyčnou osobu usmrtí. Bude se jednat o trestný čin vydírání a trestný čin vraždy dle výše uvedeného ustanovení. K tomu blíže rozhodnutí 15/1994.³⁷ Jiná zvlášť zavrženíhodná pohnutka je v příkrém rozporu s morálkou a svědčí o zjevné neúctě pachatele k lidskému životu. Za

34 Gřivna, T., Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010 s. 185 - 186

35 Jelínek, J. a kol., Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 3. vyd., Praha: Leges, 2012, s. 188

36 Judikatura: rozhodnutí č. 692/2009 Sb., Vražda, okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, Státní zastupitelství 3/2009, Praha: Novatrix s.r.o., 2009, s. 42-47

37 Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1478

usmrcení dle § 140 odst. 3 písm. j) lze považovat i usmrcení jiné osoby v úmyslu ji odstranit jako svědka činu, který není trestným činem, nebo u něhož není možné naplnění těchto znaků již prokázat, ale jehož odhalení je podle uvážení pachatele nepříznivé.³⁸

2.3 Skutková podstata trestného činu vraždy

Skutkovou podstatou se rozumí souhrn znaků trestného činu určitého druhu (v tomto případě vraždy), kterými se od sebe odlišují. Ve starší trestněprávní literatuře byla skutková podstata definována jakou souhrn subjektivních a objektivních znaků, které určují jednotlivé druhy trestných činů a odlišují se tím navzájem. Znaky skutkové podstaty trestného činu vyjadřují typické znaky určitého trestného činu. Tyto znaky jsou uvedeny ve zvláštní části trestního zákoníku a jsou rozděleny na základě hodnotového systému do třinácti hlav. Skutkovou podstatu trestného činu vraždy máme upravenou v hlavě první, zvláštní části trestního zákoníku.³⁹

2.3.1 Objekt a objektivní stránka trestného činu vraždy

Objektem trestného činu jsou právní hodnoty a zájmy, na jejichž zachování má společnost zvláštní zájem, takže jim je státem poskytována zvláštní ochrana.⁴⁰ Objektem trestného činu vraždy je lidský život a pro správné vymezení objektu je třeba přesně určit počátek a konec lidského života. Z hlediska trestního práva a soudní praxe se za tuto hranici, tedy kdy lidská bytost přestává být plodem a stává se člověkem, považuje začátek porodu. Za konec života, smrt se míní biologická smrt mozku, kdy se jedná o takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno. Život je chráněn i tehdy, jeli člověk smrtelně nemocen či smrtelně raněn a jeho smrt je neodvratná.⁴¹ Je proto trestné i tzv. uspíšení smrti, která by časem stejně nastala, toto usmrcení z útrpnosti je dle platné české právní úpravy považováno za vraždu, případně zabití.⁴²

38 Kuchta, J., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 11

39 Novotný, F., Souček, J. et al., Trestní právo hmotné, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 116 - 117

40 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 143

41 Jelínek, J., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges 2010, s. 477- 478

42 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 28

Objektivní stránka nám charakterizuje trestný čin z jeho vnějšího pohledu, tvoří ji systém obligatorních a fakultativních znaků. Za obligatorní znaky považujeme jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Doplňují se o znaky fakultativní, kam se řadí místo, čas a způsob provedení trestného činu a použité prostředky.⁴³ V případě vraždy se za objektivní stránku považuje usmrcení člověka, přitom není důležité, jakých prostředků se ke spáchání vraždy užije a zda byl tento čin spáchán jednorázově nebo šlo o jednání dlouhodobé a postupné. Usmrcení člověka lze spáchat konáním či opomenutím takového konání. Nelze však do jednání v trestněprávním smyslu zahrnovat jakékoli opomenutí, musí se jednat o takové opomenutí konat, kdy měl pachatel povinnost dle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí či smlouvy. Jedná se tedy o opomenutí zvláštní povinnosti konat, kde se s konáním této osoby počítá. Příkladem je povinnost lékaře podat léky a on tuto povinnost úmyslně nesplní. Je však třeba odlišovat zvláštní povinnost od té obecné, stanovené trestním zákoníkem. Za obecnou povinnost se považuje poskytnutí pomoci.⁴⁴ Je třeba zdůraznit, že nám porušení této odpovědnosti nezakládá trestní odpovědnost za následek způsobený porušením výše uvedené povinnosti. Dalším obligatorním znakem objektivní stránky je následek trestného činu. Tím se rozumí porušení či ohrožení hodnot, které jsou objektem, v tomto případě se jedná o lidský život, kdy následkem bude smrt. Avšak pachatel může být trestně odpovědný pouze v případě, když svým jednáním způsobil následek trestného činu, je důležitý příčinný vztah mezi obligatorními znaky. Nicméně nám nepostačí samotná příčinná souvislost k trestní odpovědnosti, musí zde být i zavinění.⁴⁵ K tomu blíže rozhodnutí č. 20/1981 Sb.⁴⁶

2.3.2 Subjekt a subjektivní stránka trestného činu vraždy

„Subjektem trestného činu se rozumí fyzická osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky jeho skutkové podstaty, ve všech jeho zákonných formách,

43 Kratochvíl, V. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 249

44 Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1462

45 Jelínek, J., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges 2010, s. 164, 169, 175

46 Gřivna, T., Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 52

*jsou-li trestné.*⁴⁷ Sice máme již od roku 2012 trestní odpovědnost právnických osob, ale ta se vztahuje pouze na taxativně vymezené trestné činy dle zákona č. 146/2011 Sb. Subjektem trestného činu vraždy může být „kdokoli“, nevyžaduje se, aby měl pachatel zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení. V případě trestného činu vraždy se jedná o subjekt obecný, dále rozlišujeme subjekt speciální a konkrétní. Kdy v případě speciálního subjektu je třeba, aby měl pachatel zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení naopak u subjektu konkrétního je třeba konkrétní osoby, jak už vyplývá z označení.⁴⁸ Je však třeba, aby subjekt splňoval další dva předpoklady, kterými jsou věk a přičetnost. Trestní zákoník nám uvádí věkovou hranici patnácti let jako počátek trestní odpovědnosti. Pokud mluvíme o věku, máme tím na mysli věk matrikový, který se počítá od data narození uvedeného v matriční knize narozených dětí. Od něj se odlišuje mentální věk, který vyjadřuje vyspělost pachatele a úroveň jeho dospívání. Avšak věk matrikový vypovídá i o rozumové a mravní vyspělosti pachatele, proto se trestní zákoník opírá o věk matrikový, jako znak subjektu trestného činu. To platí především pro pachatele dospělé, jejichž vývoj ve výše uvedeném smyslu je již ukončen. Dalším předpokladem je přičetnost subjektu, kterou můžeme rozdělit na nepřičetnost nezaviněnou a nepřičetnost zaviněnou. Nezaviněná nepřičetnost je spojována s duševní poruchou, která dle důvodové zprávy navazuje na zdravotnické vymezení: *„Duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka.“* Zaviněná nepřičetnost spočívá v úmyslném přivedení se do stavu nepřičetnosti požitím návykové látky s cílem spáchat v tomto stavu trestný čin. Pachatel se snaží otupit své zábrany, aby mohl spáchat trestný čin vraždy, to však nemá žádný vliv na trestní odpovědnost. V tom vidíme další rozdíl mezi zaviněnou a nezaviněnou nepřičetností, ať už je důvod poruchy jakýkoliv, nelze pachatele trestat, pokud nebyl schopen rozpoznat protiprávnost svého činu. Oproti dospělému pachateli je potřeba u mladistvého, kromě zmíněných dvou požadavků, vyžadovat mravní a rozumovou vyspělost. Trestní odpovědnost u mladistvých je

⁴⁷ Kratochvíl, V. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 219

⁴⁸ Novotný, F., Souček, J. et al., Trestní právo hmotné, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 140-142

pouze relativní a začíná dnem, který následuje po dni patnáctých narozenin. To vše je s ohledem na garantovanou ochranu mladistvých dle čl. 32 LPS, trestní právo počítá i se zvláštní úpravou jejich odpovědnosti, jakož i ukládání opatření za provinění v samotném zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. (Z. č. 218/2003 Sb.).⁴⁹

Subjektivní stránka je soubor znaků, které charakterizují psychiku pachatele ve vztahu k trestnému činu. Jediným obligatorním znakem je zavinění, které má formu úmyslu či nedbalosti. Odpovědnost za zavinění je jednou ze základních zásad trestního práva, chybí-li zavinění, nevzniká trestní odpovědnost. Za fakultativní znaky označujeme pohnutku nebo cíl pachatelova jednání. Pohnutku, jako znak skutkové podstaty nalezneme v § 140 odst. 3 písm. g) - vražda spáchaná na jiném pro jeho rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání. Jedná se o nepovinné znaky.⁵⁰

Trestný čin vraždy lze spáchat pouze úmyslným jednáním. Trestný čin vraždy nelze spáchat z nedbalosti. Pro spáchání nám postačí úmysl eventuální (dolus eventualis) není třeba přímého úmyslu (dolus directus), avšak toto úmyslné jednání musí směřovat k usmrcení člověka. Pokud úmysl chybí, nelze mluvit o trestném činu vraždy.⁵¹

V případě úmyslu přímého pachatel vychází z představy, že způsobem uvedeným v trestním zákoně jiného usmrtí, ohrozí na životě nebo jej aspoň chtěl usmrtit či ohrozit na životě a tento následek chtěl způsobit. V případě přímého úmyslu máme vyšší míru trestnosti než u úmyslu eventuálního. O úmysl eventuální se jedná, pokud byl pachatel s následkem srozuměn, ale bylo mu to lhostejné.⁵² V praxi již vyvstala otázka, zda lhostejnost můžeme považovat za srozumění s následkem. Názory se v tomto případě velmi různí, avšak převládá ten názor, že vztah lhostejnosti k následku nepostačuje k naplnění volní složky

49 Kratochvíl, V. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 221 - 231

50 Jelínek, J., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges 2010, s. 207-208

51 Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1463

52 Kuchta, J. a kol., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 247

nepřímého úmyslu, chybí nám zde vůle.⁵³ Za srozumění lze považovat především situaci, kdy pachatel věděl, že v důsledku svého jednání může dojít k jinému následku namísto zamýšleného výsledku, přičemž nepočítal s žádnou skutečností, která by takovému vývoji zabránila, a přesto tak jednal, neboť nechtěl od svého záměru ustoupit, i za cenu rizika byl s následkem smířen (R 3/2006 Sb.)⁵⁴

V této souvislosti je třeba zmínit některé právní omyly, se kterými se můžeme u trestného činu vraždy setkat. Dolus generalis je zvláštní případ omylu, kdy pachatel útočí na vybranou osobu, jiným způsobem, než si pachatel představoval. Pachatel má v plánu osobu usmrtit kladivem a následně vhodit do řeky, jenže osoba upadne pouze do bezvědomí a smrt nastane až utonutím v řece, do které pachatel osobu vhodil v domnění, že je osoba již mrtvá. V tomto případě se jedná o dokonáný trestný čin vraždy, protože pachatel alespoň v hrubých rysech počítal s vývojem v příčinné souvislosti tak, jak nastal. O dolus generalis se nejedná v případě, že činnost pachatele tvořila dle okolností dva samostatné skutky, jednání vražedné a na ně navazující zahlazující.⁵⁵ Jako příklad můžeme uvést jednání pachatele, který napadl poškozenou kladivem v úmyslu ji usmrtit a pak v domnění, že poškozená již nežije, se rozhodl zbavit těla vhozením do řeky, kde se poškozená utopila. Takové jednání bude posuzováno jako pokus vraždy ve vícečinném souběhu s usmrcením z nedbalosti. (R 12/1990 Sb.)⁵⁶

Dalším omylem je tzv. aberace (aberratio ictus), kdy je pachatelův útok namířen proti jiné osobě, než kterou útok zasáhne. Pachatel hodí nožem na cílenou osobu, ta se však útoku vyhne a nůž zasáhne osobu jinou. V tomto případě se pachatelova představa průběhu činu nekryje se skutečností. Zde se bude jednat o dokonáný trestný čin těžké újmy na zdraví a pokusu trestného činu vraždy vůči cílené osobě.⁵⁷

53 Šámal, P. a kol., Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář, 2. vyd., Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1463

54 Gřivna, T., Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010 s. 70

55 Jelínek, J., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 3. vyd., Praha: Leges 2010, s. 236

56 Gřivna, T., Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010 s. 85

57 Jelínek, J. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges 2010, s. 235

Error in objecto vel in persona, tedy omyl v předmětu útoku. Ten nastává v případě, že se pachatel zmýlí v identitě osoby, na kterou útočí. Příkladem může být pachatel, který čeká na milence své ženy před jeho domem, jenže z domu nevyjde milenec, ale soused, který jde například vynést odpadky, a manžel v domněnku, že se jedná o milence, ho usmrtil. V tomto případě se však čin posoudí, jako kdyby k záměně nedošlo, a jednání se posoudí jako dokonáný trestný čin vraždy.⁵⁸

2.3.3 Porovnání trestného činu vraždy s dalšími trestnými činy proti životu

Od roku 2010 se do trestního zákoníku dostala nová privilegovaná skutková podstata úmyslného usmrcení člověka. Jedná se o zabití, kdy jsou postihovány nižším trestem případy, při nichž pachatel jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného. Tato úprava je častá i v zahraničí, cílem je odlišit případy typově méně škodlivé, než je trestný čin vraždy.⁵⁹ Stejně jako u vraždy je právem chráněný zájem lidský život, pachatelem může být kdokoli a objektivní stránka je v obou případech vymezena způsobem následku, tedy usmrcením.⁶⁰ Avšak usmrcení bylo spácháno v důsledku silného rozrušení, úleku či zmatku, jak je uvedeno výše. Pachatelovo jednání představuje zcela výjimečnou, zejména spontánní reakci na zátěžovou situaci. Subjektivní stránkou je úmysl usmrtit jiného, zpravidla se bude jednat o úmysl eventuální, ale lze tento čin spáchat i v úmyslu přímém.⁶¹ Občas však dělá velké potíže trestný čin správně kvalifikovat, tedy zda ho posoudit jako trestný čin vraždy, zabití či dokonce ublížení na zdraví z nedbalosti s následkem smrti. Příkladem je situace, kdy obviněný, pod vlivem alkoholu a po předchozí slovní a fyzické potyčce dvakrát vystřelil z legálně držené zbraně. Tomuto fyzickému útoku předcházelo napadení, spočívající v náhlých úderech pěstí do obličeje s následkem vyražení zubů, sražení na zem a vypuštění rozzuřeného psa bojového plemene. Rozsudkem Krajského soudu v H. K. byl uznán vinným ze spáchání zločinu dle § 146 odst.

58 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 246

59 Důvodová zpráva k zákonu číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

60 Jelínek, J., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část, 2. vyd., Praha: Leges 2010, s. 481-483

61 Kuchta, J., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 17-18

3,5 trestního zákoníků. Po podaném odvolání státního zástupce byl rozsudek zrušen a bylo znovu rozhodnuto tak, že byl uznán vinným trestným činem vraždy. Následně byly nálezem Ústavního soudu III. ÚS 3395/10 zrušeny všechny předchozí rozsudky týkající se této věci. Ústavní soud tuto situaci posoudil jako privilegovanou skutkovou podstatu podle § 141 odst.1 (zabití) kdy argumentoval tím, že je třeba výše uvedené aplikovat i tehdy, pokud pachatel nepřiměřeným způsobem surově reaguje na předchozí surový fyzický útok poškozeného.⁶²

Vražda novorozeného dítěte matkou je tradiční privilegovaná skutková podstata, takto bývá označována v nauce trestního práva. Podobná právní úprava byla již v trestní zákoně z roku 1852 a následně i v pozdějších úpravách. Oproti vraždě a zabití může být subjektem pouze matka novorozeného dítěte, jedná se tedy o subjekt konkrétní. Objektivní stránka záleží v usmrcení novorozeného dítěte bezprostředně po porodu nebo při porodu, což může spočívat jak v konání tak v opomenutí, kdy matka dítě úmyslně neošetří. Zde máme i fakultativní znak skutkové podstaty, tedy čas, kdy může být trestný čin spáchán. Dobu bezprostředně po porodu musíme posuzovat z hlediska trvání stavu rozrušení způsobeného porodem. Jak dlouho trval tento stav je třeba v konkrétních případech zjišťovat na základě znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví gynekologie a porodnictví. Nicméně není možné zaměňovat tento čin spáchaný v rozrušení způsobeném porodem s obecnými podmínkami trestní odpovědnosti, které jsou vyjádřeny v ustanovení o nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti. I při spáchání tohoto trestného činu je třeba úmyslu, postačí i úmysl eventuální. Privilegium zde tvoří právě ten moment, kdy je matka v mimořádném psychickém stavu, který má původ ve fyziologických procesech vyvolaných porodem. Toto ustanovení lze použít i v případě, že matka měla úmysl usmrtit novorozeně již před porodem.

Trestný čin zabití a vražda novorozeného dítěte matkou jsou privilegované skutkové podstaty ve vztahu trestného činu vraždy, proto je vyloučen jednočinný souběh v souvislosti s ukládáním trestů.⁶³

62 Judikatura: nález ÚS III 3395/2010, K rozdílu mezi trestními činy vraždy a zabití, Státní zastupitelství 1/2013, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 55-57

63 Kuchta, J., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část, Praha: C. H. Beck, 2009, s. 18-20

2.4 Vývojová stádia trestného činu vraždy

Vývojová stádia lze definovat jako určité stupně a jejich časově rozložené páchaní, které zpravidla postupuje od nejméně rozvinutých k nejrozvinutějším. Tímto vývojem míníme přípravu, pokus a dokonání trestného činu. Takto třídíme vývojová stádia, kdy přípravu a pokus nalezneme v obecné části trestního zákoníku, avšak dokonání nalezneme ve skutkové podstatě trestného činu vraždy upravenou ve zvláštní části trestního zákoníku.⁶⁴

Přípravou je přípravné jednání, kterým se úmyslně vytvářejí podmínky pro spáchání zvláště závažného zločinu. V zákoně máme uvedeno, co se míní přípravným jednáním, to lze učinit opatřováním a přizpůsobováním prostředků či nástrojů ke spáchání trestného činu, spolčení a sročení či formou pomoci, návodu a organizování. Spolčení je v případě učinění dohody dvou a více osob o budoucím spáchání vraždy, lze dohodu učinit mlčky nebo výslovně. V případě sročení je třeba shluku nejméně tří osob ke spáchání vraždy a tento čin je spáchán ihned po shluknutí. Organizování, návod a pomoc v rámci přípravy je třeba odlišit od forem účastenství, které jsou stejné. Pokud není naplněná akcesorita účastenství, může být pachatel postižen pouze za přípravu trestného činu vraždy. Pachatelovo jednání musí být úmyslné a musí směřovat k trestnému činu vraždy. Není nutné, aby pachatel přesně věděl, kterou osobu usmrtí nebo kde k činu dojde, postačí pachatelova představa v takové míře, aby čin směřoval ke spáchání vraždy.⁶⁵ O přípravné jednání půjde i tehdy, jestliže po pojetí úmyslu usmrtit jiného, či po jeho slovním vyjádření, následují kroky natolik konkrétní, aby z nich bylo jasné, že se jedná o přípravu k trestnému činu vraždy. (nález ÚS II. 491/04 ze dne 6.1.2005).⁶⁶

Pokus trestného činu je blíže k dokonání než příprava, a proto je hodnoceno jako závažnější jednání. Pachatel zde má úmysl trestný čin spáchat, ale k jeho dokonání nedošlo jen pro překážku, kterou se mu nepodařilo překonat, či jinou okolnost, která mu zabránila ve spáchání. V případě pokusu nedojde k naplnění

64 Kratochvíl, V. a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 2. vydání., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 330-331

65 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 292-294

66 Gřivna, T., Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010 s. 103

objektivní stránky a chybí následek. Zákon uvádí znaky, které musí být splněny, aby se jednalo o pokus. Jedná se tedy o úmyslné jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání, ke kterému nedošlo.⁶⁷ Nepodaří-li se zjistit, jaký úmysl vedl pachatele ke spáchání trestného činu vraždy, nelze z toho usuzovat chybějící úmysl pachatele způsobit smrtelný následek, jestliže je úmysl dostatečně zřejmý z okolností a intenzity spáchaného útoku. Právní kvalifikací tohoto jednání by byl pokus trestného činu vraždy.⁶⁸ Za jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání, lze označit i činnost pachatele, která sice nenaplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu vraždy, ale má velký význam pro jeho dokonání. Oproti dokonanému trestnému činu je pokus charakteristický nebezpečím vzniku následku.

Je však možné spáchat i nezpůsobilou přípravu a pokus. Jedná se o situace, kdy se pachatel snaží usmrtit jiného nezpůsobilým předmětem útoku nebo na nezpůsobilém předmětu útoku. V případě, že si pachatel své jednání rozmyslí a nedojde k dokonání trestného činu vraždy, nevzniká trestní odpovědnost pachatele. Přednost se dává ochraně lidského života před potrestáním pachatele, proto je trestním zákoníkem přislíbena beztrestnost v případě, že dobrovolně od svého jednání upustí a odstraní nebezpečí, které vzniklo, učinil o přípravě či pokusu oznámení příslušnému orgánu v době, kdy mohlo být nebezpečí ještě odstraněno. Trestnost pokusu a přípravy se posuzuje dle trestní sazby, která je stanovená pro dokonání trestný čin. Při stanovení druhu trestu a jeho výměry je potřeba přihlížet k tomu, do jaké míry se jednání pachatele přiblížilo k dokonání a z jakých důvodů k dokonání trestného činu vraždy nedošlo.⁶⁹ K uložení trestu za pokus trestného činu vraždy se vyjádřil Ústavní soud nálezem ze dne 13.1. 2012. Dle Ústavního soudu obecné soudy pochybily v tom, že uložily velice přísný trest (výjimečný trest) za spáchání pokusu, aniž by přitom zohlednily závažnost pokusu, která je nižší než dokonání trestný čin. Jedná se o převládající rys vývoje novodobého trestního práva, že může být pokus trestného činu (nebo dokonce musí) trestán mírněji než dokonání trestný čin. Právě nedostatek následku nám

67 Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 292-294

68 Judikatura: č. 809/2011, Vražda, Státní zastupitelství 6/2011, Novatrix s.r.o., Praha 2011, s. 94-100

69 Novotný O., Vanduchová M., Šámal P., a kol., Trestní právo hmotné. Obecná část, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 292-294

snižuje stupeň škodlivosti pokusu oproti dokonanému trestnému činu. Újma, způsobená pokusem trestného činu na individuálních právech poškozeného a na společenských zájmech, je vždy menší, než je tomu u dokonaného trestného činu. Princip proporcionality mezi utrpěnou újmou na straně jedné a mezi ukládanou sankcí na straně druhé vyžaduje, aby byl trest ukládaný za pokus podstatně nižší, než za dokonaný čin. (nález ÚS III. 1250/12 ze dne 13.1.2012).⁷⁰

⁷⁰ Nález Ústavního soudu III. 1250/2012 ze dne 13.1.2012, dostupné na: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-1250-12>

3. Srovnání trestného činu vraždy se slovenskou právní úpravou

3.1 Úprava vraždy dle Trestného zákona č. 300/2005 Z.z.

3.1.1 Historický vývoj slovenské úpravy trestního práva

Slovenské trestní právo mělo až do roku 1950 odlišný vývoj od českého trestního práva. Na území Slovenska platil Uherský trestný zákon z roku 1878, naproti tomu v českých zemích platil Rakouský trestný zákoník z roku 1852. Právní dualismus byl zachován i po vzniku Československé republiky, který se odstranil komplexní přestavbou právního pořádku v letech 1949 - 1950. Výsledkem tzv. právnícké dvouletky v oblasti trestního práva bylo přijetí zákona č. 86/1950 Zb., tedy trestního zákona spolu s trestním řízením. Touto úpravou došlo ke kodifikaci trestního práva na území Československa. Další trestným zákonem, společným pro obě země, byl z. č. 140/ 1961 Zb. Zákon z roku 1961 byl několikrát novelizován, než se dosáhlo úplného souladu s novými principy ústavního zřízení Slovenské republiky. Toho bylo dosaženo až rekodifikací a přijetím nového Trestného zákona č. 300/2005 Z.z. a Trestného pořádku zákon č. 301/2005 Z.z..⁷¹

Trestný zákon má dvě části. První je část obecná, která upravuje působnost zákona, ukládání a druhy sankcí, zánik trestnosti, výklad některých pojmů a zvláštní ustanovení o stíhání mladistvých.⁷² Zvláštní část, tedy druhá je upravena ve dvanácti hlavách dle chráněných zájmů. Díky novému trestnému zákonu se dostává do popředí trestněprávní ochrany jedinec, jeho život a zdraví a ochrana jiných základních lidských práv a svobod. V české právní úpravě se jedinec dostává na první místo trestněprávní ochrany až Trestním zákoníkem z roku 2009, který nabyl účinnosti 1.1.2010.⁷³

71 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné- Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 16 – 19.

72 Slovenská právní úprava mladistvých je obsažena v obecné části trestného zákona. Naproti tomu česká právní úprava mladistvých má samostatný zákon č. 218/2003 Sb., zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

73 Nečada, V., Slovenský trestní zákon, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Praha 2006, s. 3, dostupné na: <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html#s2012>

3.1.2 Úprava vraždy v trestném zákoně

Trestný čin vraždy je upraven ve zvláštní části trestného zákona a spadá do oblasti trestných činů proti životu a zdraví. Nachází se v § 144 - § 146 trestného zákona. Vražda je řazena do násilné kriminality spolu s dalšími trestnými činy spadající do oblasti trestných činů proti životu a zdraví. Slovenská právní úprava rozeznává tři způsoby úmyslného usmrcení, jedná se o úkladnou vraždu, vraždu a vraždu novorozeného dítěte matkou.

Úkladnou vraždou se míní úmyslné zavinění s předem promyšlenou pohnutkou. Promyšlenou pohnutkou je vnitřní stav pachatele pramenící z jeho dlouhodobé nespokojenosti s daným stavem a rozhodnutím tento stav změnit, bez ohledu na následek, který svým jednáním může způsobit.⁷⁴

§ 144

„(1) Kto iného úmyselne usmrtí s vopred uváženou pohnútkou, potrestá sa odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov.

(2) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a už bol odsúdený za trestný čin vraždy,

b) na dvoch osobách,

c) závažnejším spôsobom konania,

d) na chránenej osobe,

e) z osobitného motívu, alebo

f) v úmysle získať majetkový prospech.

(3) Trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

a) a už bol za taký čin odsúdený,

b) v nebezpečnom zoskupení, alebo

c) za krízovej situácie.“⁷⁵

⁷⁴ Čentéš J., Trestný zákon s komentárom, Bratislava: Eurokódex Poradca podnikateľa, 2006, s. 208-213

⁷⁵ Zákon číslo 300/2005 Z.z., Trestný zákon, In Zbierka zákonov 2.7.2005

Vraždou se pak označujú všetky ostatné prípady úmyslného usmrcení, ktoré neobsahujú predem promyšlenou pohnutku, naplňujúcu znaky skutkovej podstaty trestného činu.⁷⁶ Nejedná sa teda o promyšlený, dlhodobě naplánovaný a pripravený trestný čin pachateľa. Konanie pachateľa je spontánne rozhodnutie, ktoré je vyvolané konfliktom, vyprovokovaním či v rozrušení alebo v afekte.⁷⁷

§ 145

„(1) Kto iného úmyselne usmrtí, potrestá sa odňatím slobody na pätnásť rokov až dvadsať rokov.

(2) Odňatím slobody na dvadsať rokov až dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) na dvoch osobách,*
- b) závažnejším spôsobom konania,*
- c) na chránenej osobe,*
- d) z osobitného motívu, alebo*
- e) v úmysle získať majetkový prospech.*

(3) Odňatím slobody na dvadsaťpäť rokov alebo trestom odňatia slobody na doživotie sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1

- a) a už bol za taký čin alebo za trestný čin úkladnej vraždy odsúdený,*
- b) v nebezpečnom zoskupení, alebo*
- c) za krízovej situácie.“⁷⁸*

Tretím spôsobom vraždy je vražda novorodeného dieťa matkou, ktorá je vo vzťahu k vražde privilegovanou skutkovou podstatou. Úmyslné usmrcenie dieťa je miernejšie trestné, pokiaľ jej spácha matka novorodeného dieťa v rozrušení. Toto rozrušenie môže byť vyvolané v dôsledku porodu či bezprostredne potom. Pokiaľ nebudú tieto podmienky kumulatívne splnené, bude matka zodpovedná za trestný

⁷⁶ Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné- Osobitná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 34

⁷⁷ Čentéš, J., Trestný zákon s komentárom, Bratislava: Eurokódex Poradca podnikateľa, 2006, s. 208-213

⁷⁸ Zákon číslo 300/2005 Z.z., Trestný zákon, In Zbierka zákonov 2.7.2005

čin vraždy či vraždy úkladné. Zde je chráněno dítě i v průběhu porodu. Před začátkem porodu se jedná o lidský plod a šlo by o přerušení těhotenství. Pro dobu po porodu je důležitý stav trvání rozrušení způsobené právě porodem, který je třeba zjišťovat na základě znaleckého posudku z oboru psychiatrie a porodnictví.⁷⁹

§ 146

„Matka, ktorá v rozrušení spôsobenom pôrodom úmyselne usmrtí svoje novonarodené dieťa pri pôrode alebo hneď po ňom, potrestá sa odňatím slobody na štyri roky až osem rokov.“⁸⁰

3.1.3 Porovnání trestného činu vraždy dle z.č. 300/2005 Z.z a z.č. 40/2009 Sb.

České trestní právo má trestný čin vraždy upraven ve dvou ustanoveních, jedná se tedy o samotnou vraždu dle § 140 trestního zákoníku a vraždu novorozeného dítěte matkou jako privilegovanou skutkovou podstatu trestného činu vraždy upravenou v § 142 trestního zákoníku. Naproti tomu ve slovenském trestním právu najdeme vraždu ve třech ustanoveních. Jak jsem již výše zmínila, jedná se o vraždu úkladnou, vraždu a vraždu novorozeného dítěte matkou, kterou máme upravenou v ustanoveních § 144 - § 146 trestného zákona.

Slovenský trestný zákon upravuje vraždu úkladnou, která je spáchána po předchozím uvážení, pokud tedy tato podmínka chybí, jedná se o vraždu prostou. Pro větší přehlednost mají jednotlivé typy vražd své vlastní ustanovení. Pokud se podíváme do trestního zákoníku (z. č. 40/2009 Sb.), zjistíme, že oproti slovenské úpravě máme vraždu obsaženou v jediném paragrafu. Avšak v tomto ustanovení nalezneme několik druhů vražd, rozlišujeme vraždu prostou, kvalifikovanou a vraždu spáchanou za okolností, které podmiňují uložení vyšší trestní sazby. Úprava vraždy je v českém a slovenském trestním právu upravena velmi podobně. Vražda prostá je v obou trestních předpisech upravena shodně, tedy kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán. Úprava se odchyľuje až ve výši možného uložení trestu, pokud tedy bude spáchán trestný čin vraždy na území Slovenské republiky, bude pachatel potrestán odnětím svobody na 15 – 20 let. České trestní právo ukládá trest odnětí svobody mírněji v rozmezí 10 – 18 let. Kvalifikovaná vražda je

⁷⁹ Ivor „J. a kol., Trestné právo hmotné- Osobitná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 38

⁸⁰ Zákon číslo 300/2005 Z.z., Trestný zákon, In Zbierka zákonov 2.7.2005

spáchána s rozmyslem či po předchozím uvážení. Opět zde vidíme podobnost se slovenskou úpravou, a to s vraždou úkladnou, kterou lze spáchat vopred uváženú pohnutkú. Jedná se tedy o předem promyšlené jednání, kdy pachatel zvažil případné důsledky svého jednání.⁸¹

Dalším druhem vraždy dle trestního zákoníku (z. č. 40/2009 Sb.) je vražda spáchaná za zvlášť přitěžujících okolností, které umožňují uložit vyšší trestní sazbu, konkrétně trest odnětí svobody na 15 – 20 let nebo výjimečný trest, spáchali vraždu prostou či kvalifikovanou na více osobách, na těhotné ženě nebo na dítěti mladším patnácti let. Blíže v § 140 odst. 3 trestního zákoníku. V trestním zákonu (z. č. 300/2005 Z.z.) máme tyto přitěžující okolnosti uvedené v dalších odstavcích jednotlivého druhu vraždy, zde nemáme společné přitěžující okolnosti pro vraždu a vraždu úkladnou, jak je tomu v české úpravě. I zde se zvyšuje trestní sazba trestu odnětí svobody na 20 – 25 let u vraždy a 25 let v případě spáchání úkladné vraždy. Jak jsem již zmínila, u nás lze uložit i výjimečný trest, kterým se míní zvýšení trestu odnětí svobody nad 25 let nebo doživotí, to lze uložit právě v případě spáchání trestného činu vraždy či vraždy úkladné za přitěžujících okolností dle trestného zákona. Za přitěžující okolnost dle slovenské úpravy považujeme tu, která naplňuje znaky vraždy nebo úkladné vraždy a je spáchána na dvou osobách, osobách chráněných či za krizové situace. K tomu blíže § 144 a § 145 z. č. 300/2005 Z.z. (Trestný zákon).

V obou trestních úpravách se vražda novorozeného dítěte matkou považuje za privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k vraždě. Shodná je i úprava, jedná se o úmyslné usmrcení novorozeného dítěte matkou při porodu nebo bezprostředně poté v silném rozrušení vyvolaném porodem. Odlišnost nacházíme opět v uložení výše trestu odnětí svobody. Dle z.č. 300/2005 Z.z. (trestný zákon) lze uložit trest odnětí svobody v rozmezí 4 roků až 8 let naproti tomu dle z.č. 40/2009 Sb (trestní zákoník) lze uložit trest odnětí svobody od 3 do 8 let.

3.2 Skutková podstata trestného činu vraždy dle z. č. 300/2005 Z. z.

Skutkovou podstatou jsou jednotlivé znaky trestných činů a souhrn těchto znaků je odrazem skutečnosti, že se zde vyskytuje určité typické jednání, proti

⁸¹ Čentěš, J., Trestný zákon s komentářem, Bratislava: Eurokódex Poradca podnikatela, 2006, s. 208-213

kterým je třeba společnost chránit prostřednictvím sankcí ukládaných v trestním právu. Lze definovat jako souhrn typových znaků, které od sebe odlišují jednotlivé druhy trestných činů. Jedná se o přesné vyjádření podmínek trestní odpovědnosti, která se realizuje výčtem znaků trestného činu. Mezi znaky skutkové podstaty řadíme subjekt, subjektivní stránku, objekt a objektivní stránku. Tyto znaky musí obsahovat každá skutková podstata trestného činu, avšak nemusejí být výslovně vyjádřené.⁸²

3.2.1 Objekt a objektivní stránka

Objektem rozumíme právem chráněný zájem, hodnoty a vztahy, kterým trestný zákon poskytuje ochranu. Objekt může být všeobecný, druhový a individuální. Druhový objekt nám seskupuje objekt stejného druhu v případě vraždy je jím lidský život. Individuální objekt je nezbytným znakem každé skutkové podstaty trestného činu, pokud takového objektu není, nejedná se o trestný čin. Všeobecný objekt nám pak určuje vztahy, na kterých má zájem celá společnost.

Objektivní stránka nám vyjadřuje vnější charakteristiku trestného činu. Skládá se z obligatorních znaků, kterými jsou konání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem a z formálních znaků, které nejsou potřebné pro naplnění skutkové podstaty trestného činu.⁸³ V případě trestného činu vraždy se jedná o způsobení smrti či usmrcení lidského plodu, tento následek lze způsobit konáním či opomenutím. Usmrcením člověka se rozumí jakékoli usmrcení člověka bez ohledu na to, jaké prostředky k tomu byly využity.⁸⁴

3.2.2 Subjekt a subjektivní stránka

Subjektem se rozumí pachatel trestného činu, kterým může být kdokoli, musí však být deliktně způsobilý. Znaky charakterizující subjekt jsou věk a přičetnost, kdy je hranice trestní odpovědnosti stanovena na čtrnáct let. V případě, že je pachatel mladší jak 14 let, není trestně odpovědný. Přičetnost je vymezena negativně. Nepřičetným je tedy ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání

82 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 96-99

83 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 112

84 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Osobitná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 33-34

nemohl rozpoznat jeho protiprávnost a nebo ovládat své jednání. Subjekt je zpravidla všeobecný, může však být konkrétní či speciální.⁸⁵ Speciálním subjektem v případě vraždy novorozeného dítěte matkou může být pouze matka tohoto novorozeného dítěte.⁸⁶

Subjektivní stránka zahrnuje veškerou činnost pachatele, která souvisí se spáchaným trestným činem. Jedná se o vnitřní stránku trestného činu, ta nám charakterizuje psychiku pachatele. Jedním z nejdůležitějších znaků je zavinění, které představuje vnitřní vztah vědomí a vůle k protiprávnímu jednání. Zavinění může být úmyslné či nedbalostní.⁸⁷ Úmyslné jednání je třeba u všech druhů vraždy a je vyžadován jak u konání tak u následku.

3.3 Stádia trestného činu vraždy

Pod trestný čin se zahrnuje nejen jeho dokonaná forma, ale i některá vývojová stadia. Z teoretického hlediska je možné vývojová stadia rozdělit na několik fází:

1. přemýšlení o trestném činu
2. rozhodnutí spáchat trestný čin
3. úmysl spáchat trestný čin, tedy jeho projevení navenek
4. příprava
5. pokus
6. dokonaný trestný čin

V některých případech se vyskytnou všechna vývojová stadia, či jsou uskutečněna tak rychle po sobě, že splývají. První dvě fáze jsou beztrestné, nikdo nemůže být trestně odpovědný za myšlenkový pochod neprojevený navenek. Třetí fáze je trestná pouze v případě verbálních trestných činů, kdy samotné vyjádření úmyslu nebo hrozba spáchání trestného činu naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu. Pachateli se však přičítá ta nejtěžší forma, která směřuje k jeho dokonání.

85 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 124 - 131

86 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Osobitná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 39

87 Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 135

Příprava je trestná jen u zločinů,⁸⁸ jedná se o činnost, která vytváří předpoklady pro spáchání trestného činu a vytváří předpoklady, že k dokonání trestného činu dojde.⁸⁹ V případě trestného činu úkladné vraždy úmysl vyžaduje i předem uváženou pohnutku. Z toho vyplývá, že v praxi je vyloučená příprava u vraždy, protože každá příprava obsahuje předem uváženou pohnutku, jednalo by se tedy o vraždu úkladnou.⁹⁰

Pokusem je jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu. Zde je pachatelův úmysl naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu. Zde oproti přípravě pachatel uskutečnil jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu.

Trestnost přípravy a pokusu je dle trestní sazby činu, ke kterému směřovali. Stejně jako v českém trestním právu nám trestnost pokusu a přípravy zaniká, pokud jsou splněny všechny podmínky. Pokud tedy pachatel dobrovolně upustí od dalšího jednání nebo učiní o přípravě (pokusu) oznámení orgánu činném v trestním řízení, nebude příprava a pokus trestným jednáním. Toto oznámení musí být učiněno ještě v době, kdy lze nebezpečnost odvrátit.⁹¹

3.4 „Tříkrát a dost“

Jedná se o slovenskou zásadu, která byla inkorporována zákonem č. 171/2003 Z. z., kterým se měnil a doplňoval zákon č.140/1961 Zb. Podstatou této zásady je, že pokud pachatel spáchal některý z taxativně vymezených trestných činů a za tento čin již byl dvakrát potrestán, soud mu uložil doživotní trest odnětí svobody, pokud byly splněny všeobecné podmínky pro takový trest. Těmito podmínkami byl stupeň společenské nebezpečnosti, který je pro společnost mimořádně vysoký s ohledem na zavrženíhodný způsob spáchání či těžko napravitelný následek a uložení takového trestu je vyžadováno na ochranu společnosti. Poslední podmínkou je nemožnost nápravy pachatele při uložení trestu odnětí svobody nad

⁸⁸ Jedná se o úmyslný trestný čin, za který lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí převyšující pět let. V českém trestním právu je příprava trestná u zvláště závažných zločinů, kde je hranice odnětí svobody deset let, jedná o horní hranici.

⁸⁹ Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 229-236

⁹⁰ Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Osobitná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 35

⁹¹ Ivor, J. a kol., Trestné právo hmotné - Všeobecná časť, Bratislava: Iura edition spol. s.r.o., 2006, s. 236-248

15 – 25 let. Z poznatků Generální prokury bylo zjištěno, že v roce 2004 bylo možné tuto zásadu uplatnit proti patnácti obviněným, avšak ani jeden skutek nebyl kvalifikovaný jako trestný čin vraždy.

Dne 1.1. 2006 nabyl účinnosti nový trestný zákon (z. č. 300/2005 Z.z.), který trochu upravil podmínky pro použití zásady „tříkrát a dost“. Nyní jsou tedy podmínky pro uložení následující: pachatelem byl spáchán některý z taxativně vymezených trestných činů, tento trestný čin byl dokonán a pachatel byl již dvakrát potrestán pro některý z taxativně vymezených trestných činů. Aby bylo možné uložit trest doživotí, musí to vyžadovat ochrana společnosti a není naděje, že by byl pachatel napraven trestem odnětí svobody do dvaceti let. V této souvislosti bych ráda zmínila případ, kdy Okresní soud P. předložil trestní věc, kterou projednával a dle zásady „tříkrát a dost“ bylo třeba uložit trest doživotí, Ústavnímu soudu Slovenské republiky k zahájení řízení o souladu ustanovení, které stanoví podmínky uložení trestu doživotí. Obligatorní povinnost soudu uložit trest doživotí je považováno soudem za nelidské a kruté. Další výhradou soudu je porušení zásady proporcionality a nehumánnost trestu, který spočívá v uložení trestu doživotí bez možnosti podmíněčného propuštění. Současně Okresní soud navrhl, aby Ústavní soud vydal nález, že výše uvedené je v rozporu s Ústavou, Úmluvou a Mezinárodním paktem o občanských a politických právech.

92

Po podání tohoto návrhu Okresním soudem se Národní rada usnesla na zákoně č. 576/2009 Z. z., kterým se mění a doplňuje z. č. 300/2005 Z. z. (Trestný zákon) a nabyt účinnosti dne 1.1.2010. Došlo zde k zásadní změně, která se týká podmínek ukládání trestu v případě použití zásady „tříkrát a dost“. Oproti předešlé úpravě lze uložit trest doživotí, pokud jsou splněny všeobecné podmínky v opačném případě soud uloží trest odnětí svobody na 25 let, pokud tomu brání okolnosti osobního zřetele, je soudem uložen trest dvacet let. V souvislosti s novelou je vyloučen zákaz podmíněčné propuštění v souvislosti se zásadou výše uvedenou.⁹³ Osoba, které byl uložen trest doživotí, může být podmíněčně propuštěna až po výkonu 3/4 uloženého trestu. Podmínečně propustit nelze, pokud

92 Stočesová S. et al., Reforma trestného práva po prvém roce účinnosti nového trestního zákoníku, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 95-100

93 Nález Ústavného súdu 6/2009 ze dne 2. listopadu 2011, dostupné na: <http://portal.concourt.sk/>

byl opětovně odsouzen k trestu doživotí.⁹⁴ Ústavní soud posuzoval i ústavnost dané zásady. Bylo třeba posoudit ochranu práv a svobod pachatele a ochranu práv a svobod obětí. Dle judikatury Ústavního soudu musí zásah vycházet ze zásady proporcionality, kdy na základě posouzení jednotlivých práv a svobod a jejich postavení na misky vah bylo Ústavním konstatováno, že trest podle zásady „tříkrát a dost“ je legitimní. Avšak k tomuto rozhodnutí bylo vyjádřeno několik nesouhlasných stanovisek, blíže k tomu náleží Ústavního soudu.⁹⁵

94 Zákon číslo 300/2005 Z.z., Trestný zákon, In Zbierka zákonov 2.7.2005

95 Nález Ústavného súdu 6/2009 ze dne 2. listopadu 2011, dostupné na: <http://portal.concourt.sk/>

4. Kriminologické a kriminalistické aspekty trestného činu vraždy

4.1 Kriminologie a kriminologické aspekty trestného činu vraždy

Kriminologií se rozumí věda o kriminalitě, o jejích obětech a pachatelích spolu s její kontrolou. Kriminalita narušuje harmonický vývoj společnosti a je tedy pro společnost škodlivým jevem. Kriminologie je věda empirická, protože zkoumá předměty svého výzkumu jako reálný jev.⁹⁶ Kriminologie se skládá z několika dalších oblastí podle toho kam soustředí svůj zájem. Jedná se tedy o kriminální etiologii, fenomenologii, klinickou kriminologii, viktimologii a penologii. Kriminální etiologie se zaměřuje na příčinu kriminality, a to nejen jako celku, ale i jejich druhů. Fenomenologie je zaměřuje na zjišťování a popis kriminality a jejich aktérů, nezapomíná na latentní kriminalitu. Osobností pachatele, jeho charakteristikami se zabývá klinická kriminologie. Viktimologie se pak zabývá obětí, zkoumá její vztah k trestnému činu a pachateli. Poslední oblastí kriminologie je penologie, která se zabývá tresty a zkoumá pravděpodobnost budoucí recidivy pachatele.

Kriminologie není jediná věda, která se zabývá kriminálním chováním lidí. Lze tyto vědy dělit dle na disciplínu právní, kam řadíme vědu o trestním právu hmotném a procesním a neprávní, kde je zařazena kriminologie a kriminalistika. S kriminologií souvisí i další vědní obory, jako je soudní lékařství, psychopatologie, forenzní psychiatrie a kriminalistika, kterou se budeme zabývat později.⁹⁷

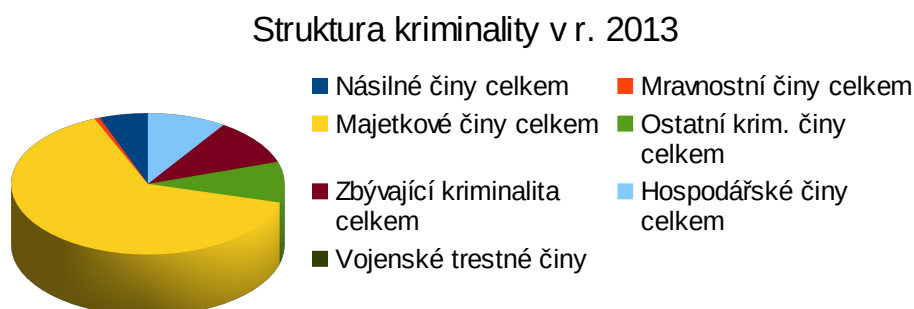
Dle tzv. takticko - statistického modelu, který kriminologie využívá, lze kriminalitu dělit na majetkovou, hospodářskou, mravnostní, organizovanou, dopravní, počítačovou a násilnou. Dalším dělením může být kriminalita žen, mládeže, mužů, etnických skupin a další.⁹⁸

96 Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, 2. vyd., Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 15-21

97 Kuchta, J., Válková, H. a kol., Základy kriminologie a trestní politiky, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 4-7

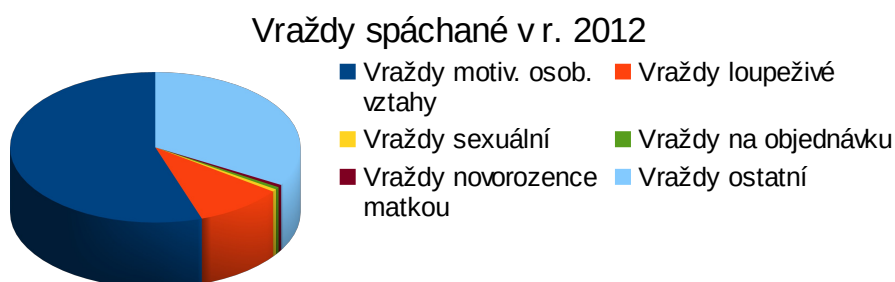
98 Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, 2. vyd., Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 57-68

Graf č. 1: Struktura kriminality v roce 2013⁹⁹

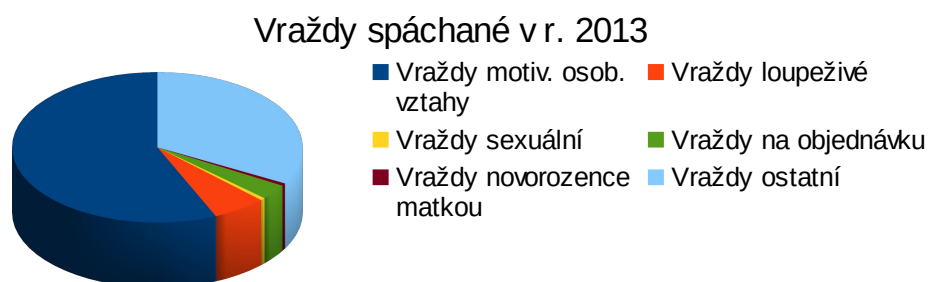

Vzhledem k výběru mého tématu se blíže zmíním pouze o násilné kriminalitě, která spojuje kriminální chování, jejichž společným znakem je fyzické poškození či pouze záměr fyzicky poškodit. Dle statistických údajů policie České republiky se mezi násilnou kriminalitu řadí především vražda (sexuální, loupežné či motivované osobními vztahy), zabití, loupeže, únos, usmrcení z nedbalosti, rvačky, vydírání či usmrcení lidského plodu.

Graf č. 2 Vraždy spáchané v roce 2012¹⁰⁰

Graf č. 3 Vraždy spáchané v roce 2013¹⁰¹

99 Policie České republiky. Statistiky [online], [cit. 27.2.2014], dostupné na: <http://www.policie.cz/web-informacni-servis-statistiky.aspx>

100 Policie České republiky. Statistiky [online], [cit. 27.2.2014], dostupné na: <http://www.policie.cz/web-informacni-servis-statistiky.aspx>

101 Policie České republiky. Statistiky [online], [cit. 27.2.2014], dostupné na: <http://www.policie.cz/web-informacni-servis-statistiky.aspx>

4.1.1 Oběť trestného činu

Viktimologie je vědní obor, který zkoumá osobnost oběti, její úlohu při vzniku a průběhu viktimizace, při jejím odhalování a objasňování, spadá sem i způsob pomoci obětem a možnost prevence. Viktimizaci je označován proces, ve kterém se potencionální oběť stává skutečnou. Předmětem viktimologie je především samotná oběť, její vztah k pachateli, proces viktimizace, role oběti při odhalování, vyšetřování a soudního projednání a dále pomoc oběti.¹⁰²

Každý jedinec ve společnosti se může stát obětí trestného činu, avšak tato pravděpodobnost není rozložena rovnoměrným způsobem. Přeci jen jsou někteří jedinci ohrožení více, jako příklad může uvést policistu, který je jistě napadán častěji než soudce. Riziko stát se obětí závisí i na vlastnostech, zaměstnání či chování dané osoby. Výše uvedené můžeme shrnout pod pojmem viktimnost. Potencionální obětí je pak osoba, která má předpoklady k tomu se stát obětí trestného činu. Prokázána je i souvislost viktimnosti s profesí oběti. Nejčastěji jsou páchány úmyslné trestné činy proti životu a zdraví proti policistům, vězeňským profesionálům, strážním či hlídačům.

Máme i několik viktimologických kritérii, které však nebyly všeobecně přijaty. Jedno z významných kritérii bylo podle viny, které se dělilo na oběti, které zavinily svou viktimizaci a oběti, které svou viktimizaci nezavinily. Příkladem zaviněné viktimizace je provokativní jednání či příslušnost k určité negativně hodnocené skupině. V případě nezaviněné viktimizace můžeme zmínit osobu, která vystoupí na ochranu napadeného nebo je součástí pozitivně hodnocené skupiny, tedy policista.¹⁰³

Stát má povinnost zajistit ochranu obětí, zlepšení jejich postavení a poskytnout co nejúčinnější pomoc a podporu. Tato povinnost je uložena i mezinárodními smlouvami, především mezinárodní smlouvou o odškodňování obětí násilných trestných činů spolu s rámcovým rozhodnutím Rady o postavení oběti v trestním řízení a další rozhodnutí či směrnice. Vnitrostátní úprava ochrany a pomoci obětem je zákon o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti (z. č. 209/1997 Sb.), zákon č. 273/2008 o Policii České republiky a nově i z. č. 45/2013

¹⁰² Vavera, F., Kriminologické aspekty v trestním právu, Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 14-16

¹⁰³ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, 2. vyd., Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 141-142

o obětech trestných činů.¹⁰⁴ Cílem tohoto zákona bylo především zlepšení postavení obětí z hlediska respektování její osobnosti a důstojnosti tak i její právo na péči a šetrné zacházení státních i nestátních institucí. Za oběť se zákona považují i pozůstalí po usmrcených obětech, avšak pouze v případě, že jsou současně osobami blízkými. Nově vytvořenou kategorii dle zákona o obětech je tzv. zranitelná oběť, kterou se tak označuje dítě či osoba, která je poškozena mentálním, fyzickým či psychickým hendikepem či oběť proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Hlavní význam tohoto zákona spočívá v tom, že komplexně upravuje práva obětí, která jsou státem zajištěna.¹⁰⁵ Jedná se o právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na informace, na ochranu před hrozícím nebezpečím, právo na soukromí, peněžitou pomoc a právo na ochranu před druhotnou újmou. Velký význam má nový institut prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život, kterým je realizováno i právo oběti být slyšena. Závěrem bych zmínila, že hlavním cílem tohoto zákona je zvýšení ochoty oběti oznamovat trestné činy a tedy snížení latentních trestných činů.¹⁰⁶

„Výsledky viktimologických výzkumů jednoznačně dokazují, že v naprosté většině případů vražd existuje blízký vztah mezi obětí a pachatelem vraždy. Výjimku pak tvoří vražda na objednávku či loupežná vražda.“¹⁰⁷

4.1.2 Pachatel trestného činu

Pachatelem není jen ten, kdo se dopustil trestného činu. Z hlediska kriminologie sem patří i jedinec, který svým věkem či stavem vědomí přesahuje rámec vymezen trestním právem. Zabývá se tedy i osobami, které si svůj trest odpykaly nebo se vyznačují sociálně patologickým chováním. Jako příklad můžeme uvést prostitutky, chorobné hráče a narkomany. Poznatky o pachatelích jsou využívány i v kriminalistice, soudní psychiatrii a psychopatologii. Z hlediska kriminologie je důležitá osobnost pachatele, tedy určitý celek duševního života zahrnující biologický základ a společenské podmínky života pachatele. Zkoumání osobnosti nám slouží k pochopení a vysvětlení jeho kriminálního jednání.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Vavera, F., Kriminalistické aspekty v trestním právu. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 49-52

¹⁰⁵ Válková, H., Gřivna, T., Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi, Trestněprávní revue 4/2013, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 83-87

¹⁰⁶ Jelínek, J., Gřivna, T., Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu, Praha: Leges, 2012, s. 27-30

¹⁰⁷ Porada, V. a kol., Kriminalistická metodika vyšetřování, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 84

¹⁰⁸ Novotný, O., Zapletal, J., Kriminologie, 2. vyd., Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 113-114

Zkoumání pachatele se zaměřuje na co nejpřesnější poznání osobnosti pachatele a jejich vnitřní odlišnost do určitých typů. Nezkoumá se tedy, jak se pachatel liší od nekriminální osobnosti, ale jak a čím se pachatel odlišuje od jiných pachatelů. Jedná se o psychologickou typologii, kterou můžeme označit jako nástroj, který slouží k poznání osobnosti pachatele a lze je uplatit jako návod k rozdílnému přístupu k pachateli. Jednou z nejznámějších typologií je ta, kde je výchozím kritériem psychopatologie.

Rozlišujeme pět typů osobnosti pachatele: socializovaný, neurotický, psychopatický, mentálně nedostatečný a psychotický. Socializovaný typ pachatele je jedinec, který správně respektuje normy společnosti a pouze ve výjimečném případě tuto hranici překročí. Spáchá vraždu v případě ochrany své rodiny. Nejčastějším pachatelem násilné kriminality je typ neurotický, bývá velmi agresivní a vyskytují se u něj neurotické poruchy. Tento pachatel vnímá společenské hranice, které překročí v souvislosti se situačním podnětem či stavem a spáchá trestný čin. Jejich jednání není promyšlené, proto často nechávají na místě činu nástroje a stopy. Psychopatický typ je někdy označován jako asociální. Má své vlastní normy, které se liší od norem společenských, a domnívá se, že si je může sám vytvářet a překračovat. Vysoké procento psychopatů páchá masové vraždy, která se řadí spolu se sériovou a záchvatovou vraždou mezi mnohonásobné vraždy. Dalším typem je pachatel s nízkou inteligencí – mentálně nedostatečný typ. S nízkou inteligencí souvisí i jeho způsob páchaní trestných činů, které jsou nepromyšlené a jednoduché. V tomto případě je však velmi těžké posoudit, jak je jedinec při svém mentálním handicapu odpovědný za to, co udělal. Posledním typem je psychotický jedinec, který trpí duševní poruchou v podobě schizofrenie, maniodepresivní psychózy, laktační psychózy či alkoholové psychózy. Páchá násilné trestné činy, které jsou nápadné svou bizarností, nesrozumitelností či dokonce brutalitou. Tito jedinci nejsou trestně odpovědní, nejsou schopni pro svou duševní poruchu posoudit následky svého jednání.¹⁰⁹

Pachatele trestného činu vraždy lze rozdělit do několika typů. Dělit pachatele vražd lze na psychotického, dezorientovaného, normálního, hostinského, nepřátelského a depresivního. I přes snahu rozdělit pachatele vražd, se toto dělení

109 Čírtková, L., Forezní psychologie, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 61-67

neujalo. Mnohem využitelnější dělení je rozlišení na vrahy s nadměrnou sebekontrolou, kteří hromadí vnitřní napětí až k hranici snesitelnosti a posléze se neudrží a dopustí se zvláště brutálního činu, a na vrahy s nedostatečnou sebekontrolou, kde je nízká tolerance vůči frustraci, jedná spíše agresivně a méně často brutálně.¹¹⁰

V souvislosti s ochranou společnosti je snaha pachatele napravit. Dříve byla snaha pachatele napravit samotným výchovným působením během výkonu trestu, později se ukázalo, že náprava souvisí více s jeho osobností. U některých pachatelů postačí samotný pobyt ve vězení. Toto funguje v případě, že pachatel svoji vinu vnímá, tento pocit viny se předpokládá u normálně rozvinuté osobnosti. Pokud je osobnost psychopatická, výchovné působení trestu obvykle selhává. Pozornost odborníků tedy směřuje k nápravě této skupiny pachatelů. K nápravě nám slouží behaviorální a kognitivní techniky. Behaviorální technika slouží k odstranění nevhodných vzorců stimulace a chování a smyslem kognitivní techniky je změna obsahu myšlení a má zpochybnit dosud navyklé způsoby uvažování. Podmínkou užití těchto technik je doznání pachatele, že čin spáchal a musí usilovat o svou změnu. Chybí-li tyto předpoklady, je naděje na nápravu mizivá.¹¹¹

„Z rozsáhlých kriminologických výzkumů vyplývá, že pachateli vražd převážně bývají mladí lidé, pachatelé mají velmi nízkou úroveň vzdělání, jde o osoby s nadměrným užíváním alkoholických nápojů, značně vysoké zastoupení agresivních psychopatů a pachatelů trpících oligofrenií a oproti celkové populaci je více pachatelů svobodných a rozvedených než v manželství. Tato zjištění jsou potvrzena i kriminální statistikou.“¹¹²

4.1.3 Kontrola kriminality

Smyslem kontroly je přispět k většímu bezpečí společnosti a omezení zločinu. K tomu slouží dva principy. Jedná se o strategii represivní a strategii preventivní. Dopustí-li se někdo kriminálního jednání a bude odhalen, musí počítat s tím, že mu bude udělen trest. Smyslem trestu je ochrana společnosti, náprava pachatele a zabránění dalšího páchání trestného činu. Dalším hlediskem represivní strategie je

¹¹⁰ Kuchta, J., Váľková, H. a kol., Základy kriminologie a trestní politiky, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, s. 395-396

¹¹¹ Čírtková, L., Forezní psychologie, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 94-97

¹¹² Porada, V. a kol., Kriminologická metodika vyšetřování, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 84

posuzování, jak adekvátně a spravedlivě je trest ukládán. Strategie preventivní má zásadní význam, snahou této strategie je zavčas předejít spáchání trestného činu. Prevenci kriminality lze rozdělit do tří oblastí a to na prevenci viktimologickou, sociální a situační. Jak už z názvu vyplývá, viktimologická prevence se zaměřuje na oběť a snaží se zjistit potencionální oběti. Sociální prevence vznikla hlavně kvůli obavě společnosti ze zločinu a přesvědčení, že s kriminalitou nelze bojovat jinak než poznáním příčiny a následné odstranění kriminality. Středem pozornosti je zde pachatel a jeho sklony k páchání trestní činnosti. Soustředěním se na samotný zločin, jeho místo a podmínky páchání se zabývá prevence situační. Jedná o velmi užitečný prostředek k omezování kriminality.¹¹³

4.2 Kriminální věda a kriminální aspekty trestného činu vraždy

„Kriminální věda je samotný vědní obor, který zkoumá a objasňuje zákonitosti vzniku, zániku, vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání kriminálních stop a vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.“

Kriminální věda je velmi rozsáhlý vědní obor, který se zabývá zločinností společně s trestněprávní vědou, kriminologií, soudním lékařstvím, soudní psychologií a psychiatrií spolu s dalšími obory. Kriminální věda se zabývá zkoumáním trestných činů, pachatelů, obětí, činnosti znalců, státních zástupců, soudců a policistů. Někdy je kriminální věda nesprávně označována jako kriminální vědoteknická a expertní činnost a je přiřazována k vědám technickým a přírodním. Toto mylné přiřazení vychází z toho, že kriminální věda obsahuje a využívá prvky technických a přírodních oborů, příkladem může být fyzika, chemie, informatika či biologie. Předmětem této vědy je zkoumání zákonitosti vzniku a zániku kriminálních stop a dalších soudních důkazů, které jsou kriminálně významné, a zákonitosti vyhledávání, zajišťování, shromažďování a zkoumání kriminálních stop významných pro rychlé a objektivní odhalování, vyšetřování a prevenci trestných činů.¹¹⁴

¹¹³ Tomášek, J., Úvod do kriminologie, Jak studovat zločin, Praha: Grada Publishing a.s., 2010, s. 169-190

¹¹⁴ Straus, J. et al., Úvod do kriminologie, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 7-43

Kriminalistická stopa představuje významný faktor v odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti a slouží k identifikaci pachatelů. Vytváří nám adekvátní obraz o průběhu činu, činnosti pachatele a dalších zúčastněných osob v procesu vyšetřování. Za kriminalistickou stopu je považována každá změna v materiálním prostředí či ve vědomí člověka, která souvisí s kriminalisticky relevantní událostí, musí být vyhledatelná a zajistitelná a má nějakou dobu trvání. Základním dělení kriminalistickým stop je rozdělení na stopy paměťové a materiální. Rozdíl nacházíme ve způsobu vzniku jednotlivých stop. V případě stop paměťových je důležité vědomí člověka, tedy paměť. Vznikají na základě smyslů, nejvíce se uplatňuje zrak a sluch. Materiální stopy naopak vnikají i na neživých objektem a jsou hmatatelné. Existují však i stopy, které jsou špatně viditelné pro své nepatrné rozměry, nazývají se mikrostopy. Efektivní využívání mikrostop je velmi náročné, protože pro jejich zkoumání se vyžadují špičkové metody a technické a personální vybavení. Pro svou časovou náročnost se využívají pouze v některých případech závažné trestné činnosti, kterými jsou ku příkladu vraždy, pohlavní zneužívání a loupeže.¹¹⁵

Kriminalistiku lze dělit do několika oblastí. Na obecné otázky kriminalistické vědy a praxe, metody procesu poznání trestných činů se soustředí kriminalistická technika a kriminalistická taktika a poslední oblastí je metodika procesu poznání jednotlivých druhů trestným činů, označována též jako kriminalistická metodika.

116

4.2.1 Kriminalistická taktika

Jak již bylo výše řešeno, je kriminalistická taktika součástí systému kriminalistiky a zkoumá především paměťové stopy. Kriminalistickotaktickou metodou rozumíme činnost policejních orgánů při odhalování, objasňování a vyšetřování a předcházení trestné činnosti. Její součástí je proces získávání informací, které lze využít v praxi. Aplikace těchto metod se liší podle toho, v jakém stádiu trestního řízení jsou uplatňovány. Použití kriminalistickotaktických metod je spojeno s rizikem zásahu do občanských práv a svobod, proto jsou legislativou upraveny a jedná se o procesní úkony. Taktické postupy umožňují

¹¹⁵ Straus, J. et al., Úvod do kriminalistiky, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 78-96

¹¹⁶ Straus, J. et al., Úvod do kriminalistiky, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 45

efektivní realizaci metody při získávání a prověření informací a mají velký význam při odhalování, objasňování konkrétní trestné činnosti. Postupem rozumíme činnost či jednání, které při přípravě s prováděním jednotlivých kriminalistickotaktických metod. Volba taktického postupu závisí na charakteru situace a možnosti uplatňování poznatků z jiných vědních oborů při zjišťování, zajišťování a prověření důkazů.

Pro kriminalistickou taktiku platí dodržování určitých podmínek. Za tyto základní podmínky je považována zákonnost, praktická odůvodněnost, vědecká odůvodněnost a etika. Za nejdůležitější je pak považována zákonnost, kdy za zákonné se nepovažují pouze metody, které jsou upraveny zákonem. Zákon není schopen postihnout celou šíři nástrojů a situací, za kterým mohou být použity. V trestní řádu máme upraveny pouze postupy orgánů činných v trestním řízení, nikoli taktické postupy a operace. Musí být v souladu s ústavním pořádkem, zákony nižší právní síly a nesmí odporovat zásadám trestního řízení. Za nezákonné lze považovat takové postupy, které jsou založené na násilí, klamu a lži. Praktická odůvodněnost pak vyžaduje vhodnost použití postupů a metod v určité situaci. Odůvodněnost vědecká je požadavek, který vyjadřuje záruku zjištěných výsledků získaných z kriminalistickotaktických metod. Rozumíme jí zejména soulad mezi metodou a poznatky vědy či možnost posouzení metody dle vědeckosti pramene jejich původu. Poslední podmínkou pro kriminalistickou taktiku je etika, používáním metody nesmí dojít ke snižování důstojnosti a cti účastníků úkonu či k vyrazení intimní stránky života. Je nepřijatelné v určitých situacích, kdy hrozí nebezpečí porušení obecně uznávaných pravidel a norem, provádět kriminalistickotaktické metody a postupy. Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy je třeba identifikovat mrtvolu rodinnými příslušníky a zohyzené tělo není upraveno.¹¹⁷

Jako příklad kriminalistické taktiky můžeme uvést výslech, konfrontaci, kriminalistickou rekognici, rekonstrukci či kriminalistický experiment. Výslech je jednou z nejstarší a nejrozšířenější metodou kriminalistické praxe. Často bývá i jediným prostředkem k získání důkazů. Podstatou výslechu je získávání informací z paměťových stop. Samotný výslech má tři stádia výslechu. Je zahájen úvodem,

117 Straus J. a kol., Kriminalistická taktika, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 9-13

který spočívá v samotném přivítání vyslychaného, následuje ověření totožnosti a seznámení ho s předmětem výslechu. Po úvodní části je třeba vyzvat vyslychaného aby se sám k dané věci vyjádřil, přechází se tedy na část monologickou. Zde vyslychaný uvede, na co si vzpomíná, co považuje za důležité a co vnímal vlastními smysly a co se dozvěděl zprostředkovaně. Výslech je zakončen částí dialogickou, kde jsou mu kladeny otázky, nesmí se však pokládat sugestivní a kapciózní otázky. V otázce nesmí být obsažena část odpovědi a nesmí být návodná. Cílem této fáze je doplnit a konkretizovat, případně odstranit rozpory v předchozím monologu. Výslech je zakončen protokolem, který je třeba vyslychanému přečíst před jeho podepsáním.¹¹⁸

4.2.2 Kriminální technika

Kriminální technika nám slouží k vyhledávání, zajišťování a zpracování kriminálních stop. Využívá poznatky z technických a přírodních vědních oborů. Práci policejních orgánů si bez těchto metod již nelze představit. Význam těchto prostředků spočívá v tom, že umožňují se podílet na činnosti, která se snaží bojovat s protispolečenským jednáním. Vytváří účinné překážky k zamezení záměrů pachatelů trestným činů a dalších osob podílejících se na kriminálně relevantních událostech. Také umožňují realizovat opatření ke zjištění a dopadení pachatelů. Dále vytváří počítačové systémy, které slouží k přesnému a rychlému zpracování informací, podle předem daného systému. V neposlední řadě slouží ke zkvalitnění a zefektivnění práce policie.

V procesu dokazování v trestní věci používají policejní orgány řadu kriminálně-technických metod. Každá samostatná metoda má svou techniku, metodiku přípravy, provádění a fixaci výsledků. Společně vytváří jednotný systém, který plní úkoly spojené s ochranou společnosti před trestnou a další protispolečenskou činností. Kriminální metody využívají kriminálně-technické prostředky a postupy. Prostředky se rozumí různá technická zařízení, přístroje, materiály či postupy, které jsou využívány v různých oblastech lidské činnosti či jsou upravené nebo speciálně vytvořené ke kriminálnímu využití. Za postup označuje určitý způsob činnosti při vyhledávání, zajišťování a zkoumání důkazů. Informace, které byly získané díky těmto prostředkům a

¹¹⁸ Straus J. a kol., Kriminální taktika, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 97-109

postupům lze využít jako pramen důkazů pouze v případě dodržení ustanovení trestného řádu.¹¹⁹

Jednou z metod využívanou v kriminalistické technice je daktyloskopie. Patří mezi nejstarší metody zabývající se identifikací osob. Identifikace spočívá ve zkoumání papilárních linií, které jsou vytvořeny na některých částech těla. Nachází se na vnitřní stavbě prstů, dlaní obou rukou a na prstech a chodidlem obou nohou. Zkoumá veškeré otisky, vtisky prstů, dlaní a bosých nohou. Papilární linie tvoří velmi složité s jedinečné obrazce, dle kterých lze případně identifikovat pachatele, pokud zanechá otisky na místě činu. Daktyloskopie nám umožňuje identifikaci pachatelů, identifikaci mrtvoly a osob, které nechtějí nebo nemohou prokázat svou totožnost. Vznik a existence obrazců papilární linií se řídí obecně uznávanými zákonitostmi. Zákonitostmi se v tomto případě myslí relativní neměnnost, relativní neodstranitelnost a individuálnost. Papilární linie jsou tedy po celou dobu života stejné, bez ohledu na věk. Dochází pouze k velikostnímu rozdílu. Obrazce papilárních linií se vytvářejí již během vývoje lidského plodu. Tyto linie ani nelze odstranit, pokud není odstraněna či zničena zárodečná vrstva kůže, protože se poškozené obrazce postupně obnoví do původního vzhledu. Individuálnost pak spočívá v tom, že nejsou na světě dva lidé, kteří by měli stejné obrazce papilární linie.¹²⁰

Kriminalistická biologie je další metoda využívaná kriminalistickou technikou, která se zabývá zajišťováním, zkoumáním a vyhodnocováním biologických materiálů lidského, zvířecího či rostlinného původu. Materiál, který zkoumá kriminalistická biologie, lze rozdělit do tří skupin. Jedná se o samostatně odlučitelný materiál (slzy, vlasy, pot), oddělený materiál na základě působení násilí a materiál, který vzniká v souvislosti se zánikem organismu. V kriminalistické praxi se nejčastěji vyskytuje krev, sliny, pot, vlasy, ejakulát a kosti. Místa nálezu biologických stop mohou být velmi rozmanitá, typický nález je však na místě činu a na předmětech či nástrojích použitých při spáchání trestného činu.¹²¹

119 Straus, J. et al., Kriminalistická technika, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 7-60

120 Straus, J. et al., Kriminalistická technika, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 37-61

121 Straus, J. et al., Kriminalistická technika, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 85-91

Za typické stopy pro spáchání vraždy jsou stopy materiální. Mezi nejčastější stopy při páchaní vraždy jsou právě biologické, daktyloskopické či trasologické, která se zabývá zkoumáním otisku bot, nohou a pneumatik. Z biologických stop jsou pak nejčastější stopy krevní, vlasy, chlupu a další. Tyto stopy pocházejí z těla oběti a nachází se na oděvu, obuvi nebo na těle pachatele. Mají velkou důkazní hodnotu, pokud je pachatel nestačí zničit. Stejnou důkazní hodnotu mají biologické stopy pachatele přenesené na tělo oběti.¹²²

Výše jsem zmínila pouze dvě metody kriminalistické techniky. Jedná o nejvyužívanější a nejznámější metody v této oblasti. Další používané metody jsou portrétní identifikace, kriminalistická odorologie, audioexpertíza, mechanoskopie, trasologie, balistika, kriminalistická pyrotechnika, chemie a mnoho dalších.¹²³

4.2.3 Kriminalistická metodika vyšetřování

Jedná se metodiku procesu poznání kriminalisticky relevantních událostí. Metodika vyšetřování zkoumá zejména vznik a průběh kriminalistických událostí, jejich projevy ve stopách a poznává jednotlivé typy kriminalisticky relevantních událostí ve vyšetřovací a soudní praxi. Cílem je vytvoření systému poznatků a doporučení pro efektivní postup policejních orgánů. Metodika má funkci poznávací a formativní. Poznávací funkce nám seskupuje trestné činy do stejných skupin a popisuje jejich kriminalistickou charakteristiku, typické stopy a vyšetřovací situace utvářející se při vyšetřování těchto skupin. Vytváření modelů činnosti policejních orgánů v procesu poznání trestných činů nám pak představuje formativní funkci. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů využívá kriminalistické techniky a taktiky. Každý trestný čin je individuální, proto se využívají různé postupy při vyšetřování dvou trestných činů, přestože je způsob spáchání totožný.¹²⁴

Metodická doporučení k vyšetřování vražd jsou vytvořena tak, že je lze aplikovat při objasňování všech násilných úmrtí nebo v případě pohřešovaných osob, s přihlédnutím ke specifickým zvláštnostem případu. Máme několik způsobů páchaní vražd, které je možné dělit podle různých kritérií. Podle stupně přípravenosti lze dělit na vraždy předem připravované a vraždy nepřipravené. Dle

122 Porada, V. a kol., Kriminalistická metodika vyšetřování, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 85-86

123 Straus, J. et al., Kriminalistická technika, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 85-91

124 Porada, V. a kol., Kriminalistická metodika vyšetřování, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 11-14

skutečnosti použití zbraně lze vraždy dělit na vraždu spáchanou se zbraní a vraždu spáchanou beze zbraně. Dále můžeme vraždy rozdělit dle volby způsobu usmrcení na fyzikální, chemické a fyzikálně chemické způsoby, biologické způsoby nebo psychické. Fyzikální způsob usmrcení může být mechanický, tedy usmrcení způsobené bodnými, řeznými či střelnými ranami a ranami, které způsobil tupý nástroj. Mezi další způsob fyzikálního usmrcení patří i usmrcení elektrickým proudem či radioaktivním zářením a usmrcení za využití nízkých nebo vysokých teplot. Lze usmrtit i chemickými prostředky, jako je jed, léky a chemikálie ohrožující život a zdraví, nebo fyzikálně chemickými způsoby, kde máme kombinaci fyzikálních a chemických faktorů (střela napuštěná jedem). Usmrcení dítěte či jiné osoby, která není schopna se o sebe sama postarat vzhledem ke svému zdravotnímu stavu tím, že je ponechána bez potravy. Toto je jeden z příkladů biologického způsobu usmrcení. Poslední způsob dělení vražd, který zmíním, je podle způsobu utajení vražd. Za nejčastější způsoby utajování lze považovat přemístění mrtvol, ukrytí, rozčlenění případně její zničení, ničení stop, stěžování zjištění identity, opatřování falešných důkazů či inscenace jiných skutečností.

Pro kriminalistické poznání a objasnění případu má zásadní význam motiv vraždy. Motivy lze řadit do několika kategorií. Vražda může být spáchána na základě konfliktů v mezilidských vztazích, tedy ze žárlivosti, msty či nenávisti. Pokud směřuje k vyhnutí se trestní odpovědnosti zabitím svědka jedná se o motiv krycí. Dalším motivem pak může být sexuální, politický a specifický motiv, který je v případě vraždy novorozeného dítěte matkou, která se nedokáže smířit se svou situací.

Na závěr této kapitoly bych ještě zmínila typické vyšetřovací situace při spáchání trestného činu vraždy. Jedná se o situace, kdy je podezření z vraždy, ale chybí tělo, je podezření z vraždy a tělo či jeho část je nalezena a poslední vyšetřovací situací je sdělení obvinění proti určité osobě nebo proti neznámému pachateli. Pokud máme podezření na trestný čin vraždy a chybí nám tělo, pak se jedná o velmi obtížnou situaci. Zde je potřeba dokazovat, že došlo k násilnému usmrcení. Chybí důležitý informační zdroj, tělo oběti a stopy na něm. K podezření z trestného činu vraždy nás vede několik skutečností. Jedná se o situaci, kdy jsou

nalezeny krevní stopy pohřešovaného v jeho bytě, je zjištěn konflikt či nepřátelství mezi pohřešovaným a dalšími osobami a není důvod, že by podezřelý utekl nebo spáchal sebevraždu. Další typickou situací je nález mrtvoly se známkami násilné smrti nebo části mrtvoly. Rozlišujeme případy, kdy je identita mrtvoly známa a kdy není. Případy, kde není totožnost známa, zůstávají zpravidla neobjasněny. U většiny případů je pak totožnost oběti zcela evidentní, kdy je tělo nalezeno v bytě oběti či má u sebe doklady totožnosti. Identitu lze zjistit i kriminalistickou identifikací, dle fotografií, superprojekcí nebo analýzou DNA. Je-li obviněný znám, vznikají různé situace podle toho, jaké postavení zaujal obviněný v rámci vyšetřování. Je jedno, jestli se obviněný dozná, či popírá spáchání trestného činu vraždy, pokud je ochoten vypovídat, je třeba jej řádně vyslechnout a vše přesně zadokumentovat do protokolu, protože na základě zajištěných důkazů lze buď potvrdit a nebo vyvrátit výpověď obviněného. Mnohem složitější situace nastává v případě, že pachatel není znám. Je zde potřeba získat informace, které by pomohly vytipovat určitý okruh lidí, v jehož rámci je možné zjistit konkrétního pachatele. Získané informace se týkají vnějších znaků pachatele, které umožní jeho identifikaci a znaků subjektivních a sociálně-psychologických. Zde můžeme zmínit vztah pachatele a oběti, psychické vlastnosti pachatele a vztah k místu spáchání trestného činu vraždy.¹²⁵

125 Porada, V. a kol., Kriminalistická metodika vyšetřování, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 77-88

5. Soudní lékařství a jeho význam

5.1 Soudní lékařství

Obecně můžeme říci, že soudní lékařství je vědou multidisciplinární, která se současně vyvíjela s právem. Je to obor, který řeší medicínské otázky, které vykládá i pro potřeby práva. První náznak soudního lékařství se objevil v 16. století, kde se objevil poprvé požadavek prohlídky mrtvých a následné vyjádření souvislosti poranění se smrtí. Nejednalo se o pitvu v dnešním smyslu ale pouze o pitvu ran. Pitvy a exhumace pak byly prováděny až v 16. století, roku 1600 byla poprvé provedena veřejná pitva Janem Jesenským. Pitvy se provádí v odděleních či ústavech soudního lékařství.

Mezi hlavní činnost oboru spadá rozbor příčiny úmrtí na základě provedení pitvy. Vychází se zejména z morfologických vyšetřovacích metod s využitím poznatků z jiných přírodovědných a medicínských disciplín. Rozbor příčiny smrti prováděné na základě pitvy osob, které zemřely násilnou smrtí jsou důležité nejen pro zdravotnictví, ale i pro justici. Náplní soudního lékařství je vlastní zdravotnická činnost, vědeckovýzkumná činnost a výuka v pregraduálním a postgraduálním vzdělání. Mezi zdravotnickou činnost patří především pitva, laboratorní zpracování a vyšetřování tkání, vyšetřování krve a jiných biologických materiálů z živých osob na přítomnost etanolu a jiných toxických látek a vyšetřování biologických stop, které byly zajištěny v souvislosti s úmrtím. Vědeckovýzkumná činnost se provádí zejména ve fakultních zařízeních a cílem je zlepšení diagnostiky v oblasti tanatologie, toxikologie nebo molekulární biologie. Pregraduální a postgraduální výchova slouží k zdokonalení vzdělání. Pregraduální výchova je zajišťována lékařskými fakultami v ústavech soudního lékařství, kde pak absolvent lékařské fakulty vykonává zkoušku z oboru. Postgraduální pak zajišťuje Institut pro vzdělání ve zdravotnictví a připravuje pro další vysokoškolskou a pedagogickou činnost v rámci tříletého doktorandského studia.¹²⁶

Soudní lékařství hraje velmi významnou roli v oblasti vyšetřování trestného činu vraždy. Bez soudního lékařství by nebyla řada trestných činů objasněna ani

¹²⁶ Kvapilová H., Dogoši M., Soudní lékařství pro právníky a policisty, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 11-16

odhalena. Mezi nejdůležitější úkony při podezření z vraždy či při vraždě je prohlídka místa činu a zavražděného. K prohlídce těla bývá nejdříve přizván obvodní lékař, v jehož obvodě bylo tělo nalezeno, ten předběžnou prohlídkou stanoví příčinu smrti a vyplní List o prohlídce mrtvého. Pokud však praktický lékař zjistí, že je jedná o násilnou smrt, musí neprodleně informovat policii, která přivolá na místo činu soudního lékaře. Na místě činu je potřeba dávat pozor na jakékoli znehodnocení nejrůznějších stop. Samotná prohlídka mrtvého se provádí až po zajištění celého stavu na místě nálezů. Na místě činu je třeba určit dobu smrti. Z lékařského hlediska jsou nejdůležitější posmrtné skvrny, posmrtná ztuhlost a chladnutí těla. Pokud by byl rozvoj posmrtných skvrn zjišťován až při pitvě, mohlo by dojít k nesprávnému závěru, protože těla jsou před pitvou ukládána v chladících zařízeních. Především z těchto důvodů je účast soudního lékaře na místě činu velmi důležitá, sám tedy zhodnotí vnější podmínky v bytě, přírodě a okolní teplotu, která má vliv na rozvoj posmrtných skvrn. Tyto předběžné závěry na místě činu jsou velmi důležité a poskytují policejním orgánům velmi cenné informace. Rozhodující je však výsledek pitvy.¹²⁷

5.2 Soudně lékařská thanatologie

Soudní thanatologie se zabývá umíráním, smrtí a vývojem posmrtných změn v lidském organismu. „*Smrt je nezvratná zástava srdeční činnosti na níž se pojí nezvratná zástava dýchání a nezvratný zánik všech funkcí mozku.*“ Umírání je pomalý proces, který probíhá i několik dní. Za prvotní fázi lze označit nezvratné poškození životně důležitých orgánů, jako jsou plíce, játra, srdce a oběhový systém. Umírající je ve stavu bezvědomí a obličej umírajícího má charakteristické ostré rysy. Tyto rysy vznikají v důsledku ztráty napětí kůže, která přiléhá na kost a způsobuje zostření obličeje.¹²⁸

Známky smrti máme jisté a nebo nejisté. Mezi jisté známky smrti se řadí posmrtné skvrny, ztuhlost a hnilobné změny. Za nejisté známky smrti patří bledost

¹²⁷ Štefan, J., Mach, J., Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi, Praha: Grada Publishing, 2005, s. 146-148

¹²⁸ Kvapilová, H., Dogoši, M., Soudní lékařství pro právníky a policisty, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 72-73

kůže, ochabnutí svalstva či pokles tělesné teploty. Tyto znaky nám nedovolují jednoznačným způsobem stanovit smrt.¹²⁹

Je velmi důležité rozlišovat smrt klinickou a smrt biologickou. Klinická smrt nastává v okamžiku zástavy srdeční činnosti, zde je ještě organismus v minimální činnosti, protože ještě nedošlo ke smrti centrálního nervového systému. Biologická smrt nastává 5 – 7 minut po smrti klinické, zde už nelze resuscitovat. Oběh i dech se zastaví a dojde k nezvratnému poškození centrálního nervového systému. Za další druh smrti je označována smrt zdánlivá, která je velmi vzácná a objevuje se v případě podchlazení, otravy nebo při zásahu elektrickým proudem. Jedná se o stav organismu, kdy se člověk podobá mrtvému, i když má zachovány základní životní funkce.¹³⁰ Z tohoto důvodu je možné uložit lidské ostatky po 48 hodinách, kdy došlo k úmrtí ve zdravotnickém zařízení či v ústavu sociální péče. Byla-li provedena pitva, počítá se lhůta 48 hodin od provedení pitvy.¹³¹

Poslední oblastí, kterou se zabývá soudní thanatologie, jsou posmrtné změny. Neexistuje žádná přesnější metoda určení doby smrti než zkoumání posmrtných změn. Čím delší doba od smrti uplyne, tím je složitější určení přesné doby smrti.¹³² Změny rozdělujeme na časné, pozdní a atypické. Mezi časné změny pak řadíme posmrtné skvrny, posmrtnou ztuhlost, chladnutí těla a zasychání kůže a sliznice. Hniloba a tlení jsou pozdní změny a mumifikace, saponifikace a huminizace se řadí do atypické formy posmrtných změn. Níže se podíváme na jednotlivé typy posmrtných změn.

Posmrtné skvrny mohou vzniknout v důsledku gravitace tak, že krev klesá do nejnižše uložených částí těla, dále prosakováním, kdy krevní tekutina proniká cévní stěnou z cév, což způsobuje zhuštění krve v cévách. Poslední možností vzniku posmrtných skvrn je uvolňováním krevního barviva z rozpadajících se červených krvinek, tedy hemolýzou. Podle toho, který z těchto vlivů působí, rozeznáváme tři stádia mrtvolných skvrn. Pokud působí gravitace jsou posmrtné

129 Štefan, J., Mach, J., Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi, Praha: Grada Publishing, 2005, s. 11-12

130 Kvapilová, H., Dogoši, M., Soudní lékařství pro právníky a policisty, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 73-74

131 Zákon číslo 256/2011 Sb., Zákon o pohřebnictví a změně některých zákonů, In Sběrka zákonů 25.7.2001

132 Štefan, J., Mach, J., Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi, Praha: Grada Publishing, 2005, s. 12-20

skvrny patrné během půl hodiny až dvou hodin po smrti při běžné pokojové teplotě. S delším časovým odstupem nám skvrny postupně začínají splývat. Tyto mrtvolné skvrny lze vytlačit malou silou a následně se zase obnovují. Výše popsané stádium se označuje jako stádium hypostázy. Stádium posmrtné stázy vzniká v rozmezí deseti hodin až 3 nebo 4 dnů. Zde už se posmrtné skvrny ustalují, díky rychlému zahušťování krve prosakují tekutiny cévní stěnou. Mrtvolné skvrny jsou stlačitelné větší silou bříškem prstu v rozmezí 12 - 24 hodin po smrti. Pokud je doba od smrti delší jak 24 hodin, ne však delší než 4 dny, jdou posmrtné skvrny vytlačit pouze tvrdým předmětem. V posledním stadiu, kde se uplatňuje i hemolýza, jsou posmrtné skvrny již trvalého ránu. Jedná se o stádium posmrtné inhibice a nastává po uplynutí 3 až 4 dnů. Barva posmrtných skvrn je nejčastěji červenofialová. Podle barvy posmrtných skvrn lze určit i příčinu smrti. Pokud je barva modrofialová, jedná se o oběhové selhání, a v případě jasně červeného zbarvení, se jedná o otravu morfinem či kysličníkem uhelnatým.¹³³

Bezprostředně po smrti dochází k posmrtné ztuhlosti svalů, která začíná asi hodinu po smrti. Nejdříve se projevuje na obličejových svalech přes svalstvo šíje, svalech horních končetin a trupu a nejpozději se projevuje v dolních končetinách. Plně se vyvine v průběhu 6 – 12 hodin poté, ztuhlost mizí ve stejném pořadí jako vznikala. Na rychlost rozvoje ztuhlosti má především vliv teplota prostředí. Stejně důležitá je teplota prostředí pro chladnutí těla. Chladnutí nám způsobuje zástava tepla v organismu. Tento proces není přímočarý, ale nejdříve klesá teplota pomaleji, potom rychleji a s postupným vyrovnáváním okolní teploty se postup chladnutí opět zpomalí.¹³⁴

Pozdní posmrtné změny jsou autolýza, hniloba a tlení. Jde rozkladné procesy, které způsobují postupný rozklad mrtvoly. U autolýzy se jedná o samovolný rozpad tkání působením vlastních buněčných enzymů. Hnilobu a tlení pak vyvolávají bakterie, kvasinky a další mikroorganismy. Hnilobu poznáme dle nazelenalého zbarvení, které vzniká v důsledku hnilobných plynů, které se vytvářejí ve střevní flóře. Těmito hnilobnými plyny se mění mrtvola k nepoznání.

¹³³ Kvapilová, H., Dogoši, M., Soudní lékařství pro právníky a policisty, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 75-78

¹³⁴ Štefan, J., Mach, J., Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi, Praha: Grada Publishing, 2005, s. 14-16

Vytvářejí se hnilobné puchýře, které po čase praskají a tvoří se i hnilobná tekutina. Následně se odlučuje pokožka, vlasy a chlupy. Hniloba je anaerobní proces, který počítáme zpravidla na měsíce.¹³⁵ Další fázi rozkladu těla, kterou počítáme na roky, je tlení. Podstatou jsou oxidační procesy, které probíhají pomaleji, ale rozrušují tkáně do hloubky. K úplného rozkladu těla dojde za 20 let. U těchto případů není snadné odhadnout dobu smrti natož určit přesnou dobu smrti. Postupem času nacházíme již otevřenou dutinu břišní, protože veškeré tkáně jsou rozpadlé a po delší době jsou z mrtvoly nalezeny pouze kosti.

Na závěr této podkapitoly bych zmínila atypické formy mrtvolného rozkladu. Kdy nám schází jeden z klasických faktorů a proto dochází ke zpomalení rozkladu či jeho změně. K mumifikaci dochází v suchém proudícím vzduchu, kdy dochází ke snížení obsahu vody ve tkáních. Pokožka mumifikované mrtvoly je svráštělá, suchá a zatvrdlá. Zůstává zachována svalová a podpůrná tkáň a při pozorné prohlídce mrtvoly můžeme najít traumatická zranění, která byla způsobena za živa. Ke zmýdelnění dochází v případě, kdy v prostředí, kde se mrtvola nacházela, chyběl vzduch a bylo velké množství vody. Hlavní podstatu je přeměnění tkáně na mrtvolný lipid, který obsahuje mastné kyseliny. Tato tuková přeměna postupuje z povrchu do hloubky těla. Výhodou této atypické formy mrtvolného rozkladu je to, že i po několika letech můžeme zjistit známky poranění. V případě, že se najde mrtvola, které chybí svalová a tuková tkáň a tělo je zploštělé, jedná se o huminizaci. Tato huminizace vzniká působením vlhka a huminových kyselin v kyselých slatiništích.¹³⁶

5.3 Pitva a její význam

Jedná se o neopakovatelný úkon, který nám velmi často umožňuje zjistit příčinu smrti. Je třeba ji vykonávat způsobem, který zajistí maximální množství informací o příčině smrti. Pitvu může provádět pouze zkušený soudní lékař, který vykonává tuto činnost s přesností se zárukou zjištění veškerých informací, které odhalí a potvrdí násilné úmrtí.¹³⁷

¹³⁵ Strejc, P., Soudní lékařství pro právníky, Praha: C. H. Beck, 2000, s. 18

¹³⁶ Kvapilová, H., Dogoši, M., Soudní lékařství pro právníky a policisty, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 80-84

¹³⁷ Kováč, P. a kolektiv, Súdne lékařstvo pre právnikov, Bratislava: Iura Edition, 2005, s. 65-66

Pitva se dle trestního řádu nařizuje v případě podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem.¹³⁸ Pokud v rámci jiné pitvy vznikne podezření, že bylo úmrtí způsobeno trestným činem, tak se pitva přeruší, a tato skutečnost se oznámí Policii České republiky, která nařídí soudní pitvu dle trestního řádu, a to do 2 hodin od oznámení, pokud tak neučiní, může být přerušovaná pitva dokončena.

Pitvy jsou patologicko - anatomické, zdravotní, soudní a anatomické. Ohledně soudní pitvy již víme, že se provádí při podezření, že byla smrt způsobena trestným činem. Anatomické pitvy pak slouží k účelům výukovým, vědeckým či ke zdravotnímu výzkumu a jsou prováděny na lékařských fakultách. V případě, že došlo k náhlému a nečekanému úmrtí a při prohlídce těla zemřelého nelze zjistit příčinu smrti, se provede pitva zdravotnická v rámci oboru soudního lékařství. Dále se provede při všech násilných úmrtích včetně sebevraždy nebo pokud došlo k úmrtí v souvislosti s nesprávným postupem při poskytování zdravotních služeb. Poslední patologicko – anatomické pitvy jsou prováděny v rámci oboru patologické anatomie. Povinně je pak pitva prováděna u žen, které zemřely v souvislosti s těhotenstvím, porodem či potratem, u mrtvě narozených dětí a u dětí, které nedosáhly 18 let věku a u pacientů, kteří zemřeli při operaci či v důsledku komplikací spojených s operací. Další případy, kdy je nutné provést pitvu, nalezneme v zákoně o zdravotních službách.¹³⁹

„Na oddělení soudního lékařství se provádějí především pitvy při náhlých úmrtích, osob zemřelých násilnou smrtí, osob zemřelých ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, osob zemřelých v souvislosti s průmyslovou otravou, chorobou z povolání a jiným poškozením zdraví z práce, a dále je-li podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při poskytování zdravotní péče a soudní pitvy. Od pitvy, s výjimkou povinné pitvy, lze upustit na přání osob blízkých, pokud s tím vysloví souhlas prohlížející lékař.“¹⁴⁰

Je-li vyžadován znalecký posudek, je zpravidla třeba odpovědět na několik otázek. Je třeba zjistit, co bylo příčinou smrti, kdy smrt nastala, zda poranění vzniklo za života nebo až po smrti. Součástí znaleckého posudku je pitevní

¹³⁸ Strejc, P., Soudní lékařství pro právníky, Praha: C. H. Beck, 2000, s. 94-98

¹³⁹ Zákon č. 372/2011 Sb., Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (Zákon o zdravotních službách), In Sbírka zákonů 8.12.2011.

¹⁴⁰ 3. lékařská fakulta. Soudní lékařství a zdravotnicko - právní otázky [online] [cit. 11.3.2014], dostupné na: <http://www.lf3.cuni.cz>

protokol, protokol o laboratorních vyšetřeních a záznam o okolnostech případu ve fázi přípravného řízení. Při provádění pitvy je pak žádoucí přítomnost orgánů činných v trestním řízení především proto, že se dozvídají informace o okolnostech případu již při samotném průběhu pitvy za přítomnosti soudních lékařů. Získané poznatky a předběžné závěry mohou orgány činné v trestním řízení využít při svém dalším postupu.¹⁴¹

¹⁴¹ Strejc, P., Soudní lékařství pro právníky, Praha: C. H. Beck, 2000, s. 94-98

6. Kazuistika

Tuto kapitolu jsem zvolila pro přiblížení trestného činu vraždy. Níže uvedu několik skutečných případů, které se staly v okolí Plzeňského kraje a byly projednávány na Krajském státním zastupitelství v Plzni.

6.1 *Trestní spis 2 KZV 11/2009*

Dne 15. srpna po předchozí vzájemné domluvě A. K. společně s A. W., poblíž psychiatrické léčebny požadovali od F. K., aby odvolal trestní oznámení v jiné trestní věci, v níž byly oba trestně stíháni a následně odsouzeni, a když odmítl, naložili ho proti jeho vůli do vozidla a nutili jej, aby požil přesně nezjištěné léky. Cestou po něm znovu opětovně požadovali, aby odvolal trestní oznámení, on opět odmítl. V úmyslu jej tedy usmrtit, mu uzavřeli dýchací cesty, aby nepodal trestní oznámení na současné jednání pachatelů a aby nepodal svědeckou výpověď v dřívější trestní věci. F. K. seděl na zadní sedačce, kde mu přes páté dveře obtočili autolano, a každý za jeden konec táhli dokud mu nepřivodili smrt udušením. Poté mrtvého vysvlékli a vhodili do předem vykopané jámy. Tělo pak bylo nalezeno v hloubce 2 metrů po několika měsících. Tento trestný čin byl oznámen samotným obviněným A.K. v dubnu 2009, tedy půl roku po samotném spáchání trestného činu vraždy.

Dřívější trestná činnost obou obviněných souvisela s násilnou trestnou činností spáchanou na poškozených K. K. a F. K. Svědek F. K. již v této věci nemohl být vyslechnut, protože byl pohřešován. Pachatelé byly uznány vinnými z loupeže, vydírání a zbavení osobní svobody, k tomu blíže rozsudek Krajského soudu 4T 24/2008 ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu 10 To 32/2009.

V přípravném řízení A. K. sdělil, že trestnou činnost spáchal sám, že A. W. u usmrcení nebyl. Avšak u hlavního líčení vypověděl, že trestnou činnost s ním páchal A. W. spolu s A.W. starším. Což bylo následně prokázáno. A. K. byl odsouzen k trestu odnětí svobody ve výši 13,5 let za spáchání vraždy ve spolupachatelství dle § 219 odst. 1,2 písm. h) a § 9 odst. 2 z. č. 140/1961 Sb. A.W. byl odsouzen k výjimečnému trestu odnětí svobody v trvání 18 let za spáchání trestného činu ve spolupachatelství dle § 219 odst. 1,2 písm. h). Proti

tomuto rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 18.2.2010 se odvolal a následně podal i dovolání a ústavní stížnost. Nesouhlasil především s uložením výjimečného trestu odnětí svobody. Po projednání Vrchním soudem, Nejvyšším soudem a následně opět Vrchní soudem mu byl trest snížen na 16 let. Otec A. W, tedy A. W. starší byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 15 let. Pro výkon trestů byli pachatelé zařazeni do věznice se zvýšenou ochranou.

Žádný z pachatelů v době spáchání trestného činu netrpěl žádnou duševní poruchou či chorobou a jejich rozpoznávací a ovládací schopnosti byly v pořádku, plně si uvědomovali své jednání. Intelektuální úroveň pachatelů byla ve spodní hranici průměru až podprůměru. A možná resocializace je značně snížena. Ještě na závěr bych ráda podotkla, že pachatelé s obětí byli v příbuzenském vztahu.¹⁴²

6.2 Trestní spis 2 KZV 8/2012

Tato vražda byla spáchána v oblasti Sokolova, kdy po slovní rozepři muž udeřil ženu, kterou dobře znal, sevřenou pěstí do krku. Žena následkem úderu upadla, a poté se záměrem přivodit jí smrt poškozenou rdousil až do doby, kdy přestala vydávat zvuky a jevit známky života. Poté ženu odtáhl na nedalekou travnatou plochu, z jejích kalhot vytáhl pásek, který poškozené dvakrát obtočil kolem krku a utahoval, přitom se ujišťoval zkouškou tepu a dechu, že poškozená, která zemřela v důsledku zaškrcení, již nežije. Následně ji obnažil spodní část těla, vykonal na jejím těle soulož a tělo přemístil ke stromu, kde lopatou, pro kterou si došel, vyhloubil jámu, do které tělo uložil, zakryl větvemi, zeminou a na tomto místě bylo tělo nalezeno svědkem o měsíc později.

Na místě nálezu soudní lékař konstatoval, že je oddělena hlava od zbylé části těla, skeletizovány části pravé temenní krajiny, části spánkové a týlní krajiny, krční obratle pak byly zhruba jeden centimetr od těla. Na krku poškozené zůstal opasek, který tedy svědčil o rdoušení.

Tento případ byl objasněn jen díky doznání pachatele. Sám kontaktoval vězeňskou službu ve věznici, kde vykonával jiný trest, že bude ve výše uvedené věci vypovídat. Následně ukázal i místo činu a dobrovolně se zúčastnil

142 Trestní spis 2 KZV 11/2009, Krajské státní zastupitelství Plzeň

rekonstrukce. Hnulo se v něm svědomí, dle tvrzení pachatele už nemohl dále vydržet, že se mu oběť zjevuje ve snech.

Dle psychologického, psychiatrického a sexuologického posudku netrpěl pachatel v době páchaní trestného činu žádnou duševní poruchou a jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti byly zachovány. Trpí smíšenou poruchu osobnosti se sekundárním zneužíváním alkoholu a drog. Má trvalé rysy disociality, tedy trvalou tendenci k porušování morálních a zákonných norem. Z psychiatrického hlediska lze říci, že nejednal pod vlivem psychopatologických prožitků či sexuální deviace a nejednal zkratkovitě. Z hlediska intelektu je pachatel mimo pásmo mentální retardace, snaží se však o simulaci těžkého mentálního deficitu. Pobyt pachatele na svobodě je rizikový pro jeho disociální povahu, je výchovně netvárný a nepoučitelný trestem.

Jediným důkazem u toho případu bylo doznání pachatele, jinak by k objasnění trestného činu vůbec nedošlo, což je polehčující okolnost. Jeho bohatá trestní minulost je však považována za přitěžující okolností. Byl uznán vinným z trestného činu vraždy dle § 219 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb. a byl mu uložen souhrnný¹⁴³ trest na dobu 10 let ve věznici se zvýšenou ostrahou. Trestný čin byl spáchán ještě v době účinnosti zákona č. 140/1961, avšak odsouzen za své jednání byl až v roce 2012, nová úprava být použita nemohla, protože to pro pachatele nebylo příznivější.¹⁴⁴

6.3 Trestní spis 2 KZV 34/2010

Paní V. S. po tom, co se dozvěděla o účincích fridexu na lidský organismus (smrtná otrava) při vypití této látky dětmi, se záměrem přivodit smrt své nezletilé dcery dne 30.8. koupila jeden litr nemrznoucí kapaliny a téhož dne ve večerních hodinách podala tuto nemrznoucí směs své dceři. Původně však tvrdila, že fridex zakoupila pro muže, o kterého se starala v pečovatelském době a že mu zanechala i účtenku, to se však nezakládalo na pravdě. V důsledku podání fridexu došlo k těžké otravě, přičemž v průběhu večera dne 30.8. před známým předstírala, že nezletilá upadla a v důsledku toho neovládá ruce a nohy, když ji

¹⁴³ Byl zrušen výrok o trestu v předešlém odsouzení a uložen trest nový ve výši 10 let ve věznici se zvýšenou ostrahou.

¹⁴⁴ Trestní spis 2 KZV 8/2012, Krajské státní zastupitelství Plzeň

doporučil návštěvu lékaře, najednou uvedla, že je vše v pořádku a dcera spí. Záchranou službu pak zavolala v brzkých ranních hodinách dalšího dne na jeho naléhání, když mu řekla, že dcera chroptí a nevnímá. Přestože byla následně od lékaře informována, že dcera může zemřít, na jejich opakované dotazy popřela, že dceři byla podána či snědla, vypila jedovatou látku a pouze zdůrazňovala, že má dcera zdravotní potíže, vždy po návratu od otce. Proto byla skutečná příčina diagnostikována až po laboratorním vyšetření a tedy i pozdě zahájena léčba. Následkem byla těžká porucha vědomí a došlo k rozvratu vnitřního prostředí a poškození ledvin. Pokud by byla dcera bez lékařské pomoci a péče s jistotou by na následky těžké otravy ethylenglykolem zemřela.

Matka netrpí a ani netrpěla duševní poruchou, byla však prokázána histrionská porucha osobnosti, přehnaný projev emocí a touha být středem pozornosti. V době spáchání trestného činu byly ovládací a rozpoznávací schopnosti zachovalé. Z psychologického hlediska byla též zjištěna histrionská osobnost, vytrvalá potřeba přísunu citu a pozornosti. Resocializační prognóza je zde příznivá.

Této ženě byl původním rozsudkem uložen trest odnětí svobody za pokus vraždy v délce 25 let podle § 140 odst. 2, 3 písm. e) za použití § 54 odst. 1, 2 a § 21 odst. 1 dle zákona číslo 40/2009 Sb. Tento rozsudek byl napaden odvoláním, které však bylo zamítnuto, a následně bylo odmítnuto i dovolání. Žena však využila i možnosti podat ústavní stížnost, která byla důvodná v té části, kde byla napadána výše uloženého trestu. Byla namítána protiústavnost uložení mimořádného trestu ve výši 25 let. Dle Ústavního soudu byl uložen příliš vysoký trest za pokus, aniž by bylo zohledněno, že závažnost je nižší než u dokonání trestného činu. K tomu blíže nález Ústavního soudu III 1250/2012 ze dne 13.1.2012.

Následně bylo odsouzení k trestu odnětí svobody sníženo na 20 let, proti tomuto rozhodnutí podalo odvolání Vrchní státní zastupitelství, napadený rozsudek byl zrušen a obžalované byl při nezměněném výroku o vině pokusu vraždy uložen trest odnětí svobody na 17 let s odkazem na nález Ústavního soudu.¹⁴⁵

145 Trestní spis 2 KZV 34/2010, Krajské státní zastupitelství Plzeň

6.4 Shrnutí

Na první pohled se zdá, že se výše uvedené případy vražd v mnohém odlišují. A to především ve způsobu spáchání trestného činu vraždy. V prvním případě byla vražda spáchána udušením pomocí autolana. Pachatel ve druhém případě ženu nejdříve udeřil do krku, a poté ji začal rdousit do doby, než přestala jevit známky života. Pro jistotu ji ještě obtočil pásek kolem krku a utahoval, žena již byla v tuto dobu mrtvá. V posledním případě se jednalo o pokus vraždy pomocí fridexu, který způsobuje smrtelnou otravu. Další odlišnost nacházíme i ve vývojovém stádiu trestného činu. Vražda v prvních dvou popsáných případech byla dokonaná, došlo tedy k nenávratnému zbavení života. V posledním případě jednání bezprostředně směřovalo k dokonání trestného činu vraždy, který v důsledku lékařského zásahu nebyl dokonán a jednalo se tedy o pokus vraždy.

Pokud se však podíváme blíže, zjistíme, že jsou si tyto případy velmi podobné. Ani v jednom z výše uvedených případů se nejednalo o náhodnou oběť. Pachatel a oběť se znali, což odpovídá kriminalistickým statistikám, které vykazují, že nejčastěji páchané vraždy jsou motivované osobními vztahy. Dalším společným znakem je osobnost pachatele. Ve všech případech nabyla prokázána žádná duševní porucha a pachatelé si byli vědomi svého jednání.

7. Závěr

Práce nahlíží na trestný čin vraždy jak z pohledu juristického, tak kriminologického pojetí. Trestný čin vraždy je jedním z nejsilnějších zásahů do lidského života a není lehké tomuto činu nějak zabránit, neexistuje žádná účinná prevence proti páchání trestného činu vraždy. Jedná se o nenávratné zbavení života. Tato diplomová práce si klade za cíl uceleně sepsat veškeré poznatky týkající se trestného činu vraždy, a tím i poukázat na nebezpečnost a závažnost tohoto trestného činu. Jedná se o velmi rozsáhlé téma, které by šlo v jednotlivých částech ještě rozšířit. Především pak samotnou metodiku vyšetřování vražd, která by mohla být i samostatným tématem diplomové práce. Stejně tak by se dala rozšířit i ta část práce, která pojednává o obětech a pachatelích trestného činu vraždy. Snahou však bylo vystihnout nejpodstatnější informace týkající se tohoto trestného činu. A také přiblížit laické veřejnosti samotnou úpravu trestného činu vraždy, především proto, že je dnes spousta kriminálních seriálů, kde je vše popisováno velmi jednoduše. Z těchto televizních seriálů si pak veřejnost nedokáže představit náročnost zajišťování kriminalistických stop a následné objasnění trestného činu vraždy.

Největší pozornost je věnována platné české právní úpravě a to jak z historického, hlediska tak ze současného. V 11. století byla první snaha o to, aby nebyla vražda pouze soukromým zájmem, ale zájmem veřejným. Větší váha se přisuzovala majetku než životu. Až ve stavovském právu byly vražda a mord považovány za nejtěžší trestné činy, které byly trestány smrtí. Avšak stále byla na prvním místě církev a stát, což přetrvávalo až do účinnosti nového trestního zákoníku, přijatého v roce 2009. V dnešní úpravě máme čtyři druhy vražd. Jedná se o vraždu prostou, kvalifikovanou, vraždu spáchanou za okolností, které podmiňují uložení vyšší trestní sazby a vraždu novorozeného dítěte matkou, která je považována za privilegovanou skutkovou podstatu, stejně jako zabití. Zabití bylo u nás zavedeno z. č. 40/2009 Sb., především proto aby se odlišilo méně škodlivé jednání od trestného činu vraždy. V případě zabití je jiná osoba úmyslně usmrcena v důsledku silného rozrušení, úleku, zmatku či po předchozím zavrženíhodným jednáním oběti. Zabitie je upraveno i v trestném zákonu

(300/2005 Z.z.), avšak zcela odlišně od naší úpravy. Zde se za zabití považuje úmyslné způsobení těžké újmy na zdraví s následkem smrti nebo úmyslné způsobení ublížení na zdraví s následkem smrti. Tyto způsoby usmrcení jsou v našem trestním zákoníku upraveny v posledních odstavcích trestných činu těžké ublížení na zdraví, ublížení na zdraví a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky. Slovenská úprava postavila na první místo život a zdraví zákonem z roku 2005, tedy o čtyři roky dříve než úprava česká. V trestném zákoně jsou uvedeny tři podoby vražd, jedná se o vraždu úkladnou, vraždu a vraždu novorozence dítěte matkou. Po prozkoumání těchto trestních předpisů jsem zjistila, že se jedná o velmi podobné úpravy. Rozdíl nacházíme především ve výši možného uložení trestu odnětí svobody. Zajímavou zásadou ve slovenském trestném zákonu je zásada „tříkrát a dost“. Smyslem této zásady je uložení trestu odnětí svobody na doživotí pachateli, který již byl za taxativně vymezený trestný čin dvakrát potrestán, nelze pachatele napravit uložením trestu odnětí svobody v rozmezí 15 - 25 let a vyžaduje-li to ochrana společnosti. Samozřejmě je potřeba tuto zásadu používat v souladu se zásadou proporcionality. Tato zásada je sice přísná, ale dle mého názoru je přiměřená k trestným činům, za které ji lze uložit. Musí však být ukládána dle stanovených pravidel a nesmí být zneužívána.

Myslím, že je dobré posuzovat trestný čin vraždy i z jiného hlediska, než jen z trestněprávního. Proto jsem do své práce zahrнула i kriminologické a kriminalistické aspekty. Jedná se o vědy, které se zabývají kriminálním chováním lidí. Tato oblast je blíže rozebrána ve čtvrté části práce. Podrobněji je pak popsána viktimologie a klinická kriminologie, které považuji za nejdůležitější oblasti spadající do kriminologie. Oběť trestného činu se pokoušíme chránit, zjišťujeme její vztah k pachateli a následně se snažíme poskytnout potřebnou pomoc. Z kriminologických statistik vyplývá, že převažují vraždy, kde je mezi obětí a pachatelem určitý mezilidský vztah. Klinická kriminologie se zabývá osobností pachatele což nám slouží k pochopení a vysvětlení jeho jednání. Máme několik typů osobnosti pachatele. I po prostudování této vědy nejsem schopná ve většině případů pochopit, jak může být člověk takového jednání schopen. S nadsázkou lze konstatovat, že vraždu může spáchat kdokoli z nás, za určitých okolností. Za omluvitelné jednání to lze považovat v případě, že se jedná o psychotického či

mentálně nedostatečného pachatele. Také kriminalistika je rozsáhlý vědní obor, který má své místo v každém trestném činu. Cílem této vědy je vyhledat, zajistit a zkoumat kriminalistické stopy. Velmi významné stopy u trestného činu vraždy jsou stopy materiální, kdy se nejčastěji setkáváme s biologickými a daktyloskopickými stopami. Ty se mohou vyskytovat na oděvu či těle pachatele nebo oběti. U případů tohoto násilného trestného činu jsou časté i stopy po násilí, ze kterých lze zjistit příčinu vzniku poranění a případný vražedný nástroj. Podezřelá jsou především ta poranění, která si nemohla oběť způsobit sama, jedná se tedy o cizí zavinění. Tato věda využívá poznatky z technických a přírodních oborů při zkoumání zajištěných stop.

Vzhledem k tématu své diplomové práce jsem považovala za důležité věnovat část soudnímu lékařství, které je dle mého názoru velmi přínosné a důležité, protože je nedílně propojeno s vyšetřováním vražd. Představila jsem soudní lékařství již od samotných počátků oboru po svou současnou činnost. Tento obor se zabývá smrtí a zkoumá, jak k této smrti došlo na základě ohledání těla a provedené pitvy. Také zkoumá umírání a posmrtné skvrny, které jsou nejvýznamnější pro poznání doby smrti, či pro zjištění jak dotyčný zemřel díky zbarvení skvrn. Každý, kdo se zabývá násilnými trestnými činy by měl mít alespoň základní poznatky ohledně soudního lékařství.

Pokud se tedy zpět podíváme na cíl práce, kterým byla snaha mimo jiné uceleně sepsat veškeré poznatky trestného činu vraždy, bylo samozřejmostí zabrousit i do jiných oblastí než je samotné trestní právo. Jedná se tedy o kriminologii, kriminalistiku a soudní lékařství. Doufám, že cíl této práce byl naplněn a veškeré poznatky byly sepsány srozumitelně a s odborností.

Resumé

This thesis deals with the crime of murder, its characteristics and other disciplines that contribute with their actions to the detection and solving of that crime. The first chapters are focused on the demarcation of the crime of murder and legislation in the Criminal Code Act 2009 and the Criminal Code of the Slovak Republic. Furthermore, the elements and evolving stages of the crime of murder are described. The second chapter compares Czech and Slovakian legislation of the crime of murder. The next part of the thesis is directed to criminological and criminalistic aspects of the crime of murder. It individually describes both of the disciplines, which are dealing with criminality and are gathering the information that can be used in solving the crimes. Criminology is dealing with offenders, victims and control of criminality, which is in this thesis individually analysed. The latter criminalistic side includes investigation, obtaining and evaluation of individual evidence, which was found at the crime scene or obtained in other way allowed by criminology and the criminal code to us. The following chapter is focused on forensic medicine and its value. It's another discipline which contributes with its knowledge to solving of the crimes especially those which fall under violent criminality. It is a very important discipline, which is investigating the cause of death based on autopsy. Therefore, autopsy has great importance and brings valuable information. The last part of the thesis is focused on real cases of murders which took place in the Pilsen region. Cases are individually described, how they were committed and what was the punishment for that act. There is also described a personality of the offender who committed the crime.

Literatura a prameny

1.Literatura

Knížní díla

BALÍK, S., BALÍK, S. ml., *Texty ke studiu právních dějin evropských zemí a USA*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 271 s.

BÍLÝ, J., *Právní dějiny na území České republiky*, Praha: Linde, 2003, 474 s.

ČENTÉŠ, J., *Trestný zákon s komentářem*, Bratislava: Eurokódex Poradca podnikateľa, 2006, 624 s.

ČÍRTKOVÁ, L., *Forenzní psychologie*, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 439 s.

FRACEK, J., *Velké dějiny zemí koruny české, Tématická řada- Zločinnost a bezpráví*, Praha: Litomyšl, 2011, 737 s.

GŘIVNA, T., *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části*, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 312 s.

IVOR, J. a kol., *Trestné právo hmotné -Všeobecná část*, Bratislava: Iura Edition spol. s.r.o., 2006, 532 s.

IVOR, J.a kol., *Trestné právo hmotné – Osobitná část*, Bratislava: Iura Edition spol. s.r.o., 2006, 608 s.

JELÍNEK, J., GŘIVNA, T., *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*, Praha: Leges, 2012, 256 s.

JELÍNEK, J., *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*, 2. vyd., Praha: Leges, 2010, 904 s

JELÍNEK, J. a kol., *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*, 3. vyd., Praha: Leges, 2012, 1280 s.

KOVÁČ, P. a kol., *Súdné lékařstvo pre právnikov*, Bratislava: Iura Edition, 2005, 332 s.

KRATOCHVÍL, V. a kol., *Trestní právo hmotné. Obecná část*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, 968 s.

KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, 664 s.

KUCHTA, J. a kol., *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*, Praha: C. H. Beck, 2009, 618 s.

KVAPILOVÁ, H., DOGOŠI, M., *Soudní lékařství pro právníky a policisty*, 2. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 243 s.

MALÝ, K., *Trestní právo v Čechách v 15-16. století*, Praha: Univerzita Karlova, 1989, 262 s.

NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. et al., *Trestní právo hmotné*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 393 s.

NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P., *Trestní právo hmotné. Obecná část*, 6. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 584 s.

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., *Kriminologie*, 2. vyd., Praha: Aspi Publishing, 2004, 452 s.

PORADA, V. a kol., *Kriminalistická metodika vyšetřování*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 231 s.

STOČESOVÁ, S. et al., *Reforma trestního práva po prvním roce účinnosti nového trestního zákoníku*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 150 s.

STRAUS, J. a kol., *Kriminalistická taktika*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 278 s.

STRAUS, J. et al., *Kriminalistická technika*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 446 s.

STRAUS, J. et al., *Úvod do kriminalistiky*, 3. vyd., Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 173 s.

STREJC, P., *Soudní lékařství pro právníky*, Praha: C. H. Beck, 2000, 126 s.

ŠÁMAL, P. a kol., *Trestní zákoník II. § 140 - § 421. Komentář*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2012, 3235 – 3241 s.

ŠTEFAN, J., MACH, J., *Soudně lékařská a medicínsko – právní problematika v praxi*, Praha: Grada Publishing, 2005, 248 s.

TOMÁŠEK, J., *Úvod do kriminologie. Jak studovat zločin*, Praha: Grada Publishing a.s., 2010, 216 s.

VANTUCH, P., *Trestní zákoník s komentářem*, Olomouc: Anag, 2011, 1368 s.

VAVERA, F., *Kriminalistické aspekty v trestním právu*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 244 s.

VLČEK, E., *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2006, 73 s.

Články z odborných časopisů

AULICKÝ, P., Systém trestních sankcí v historicko komparativním pohledu, Státní zastupitelství 4/2010, Praha: Novatrix s.r.o., 2010, s. 12 – 16.

HOŘÁK, J., Vražda a zabití v novém trestním zákoníku, Bulletin advokacie 10/2009, Praha: Česká advokátní komora, 2009, s. 53 – 66.

JUDIKATURA: Rozhodnutí č. 692/2009 Sb., vražda, okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, Státní zastupitelství 3/2009, Praha: Novatrix s.r.o., 2009, s. 42 – 47.

JUDIKATURA: nález Ústavního soudu III 3395/10, K rozdílu mezi trestnými činy vraždy a zabití, Státní zastupitelství 1/2013, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 55 – 57.

JUDIKATURA: č. 809/2011, Vražda, Státní zastupitelství 4/2011, Praha: Novatrix s.r.o., 2011, s. 94 – 100.

VÁLKOVÁ, H. GRIVNA, T., Nový zákon o obětech trestných činů a jeho význam pro aplikační praxi, Trestněprávní revue 4/2013, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 83 – 87.

Internetové zdroje

Policie České republiky. Statistiky [online], [cit. 27.2.2014], dostupné na: <http://www.policie.cz/web-informacni-servis-statistiky.aspx>

Nečada, V., Slovenský trestný zákon [online], [cit.24.2.2014]. Institut kriminologie a sociální prevence, Praha: 2006, dostupné na: <http://www.ok.cz/iksp/publikace.html#s2012>

3. lékařská fakulta. Soudní lékařství a zdravotnicko - právní otázky [online], [cit.11.3.2014], dostupné na: <http://www.lf3.cuni.cz>

Jiné podklady

Trestní spis 2 KZV 11/2009, K dispozici na Krajském státním zastupitelství v Plzni. Velešlavínova 27/38, Plzeň.

Trestní spis 2 KZV 8/2012, K dispozici na Krajském státním zastupitelství v Plzni. Velešlavínova 27/38, Plzeň.

Trestní spis 2 KZV 34/2010, K dispozici na Krajském státním zastupitelství v Plzni. Velešlavínova 27/38, Plzeň.

2. Prameny

Právní předpisy

Zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon číslo 300/2005 Z.z., Trestný zákoník.

Důvodová zpráva k zákonu číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník.

Zákon číslo 372/2011 Sb., Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

Zákon číslo 256/2011 Sb., Zákon o pohřebnictví a o změně některých zákonů

Judikatura

Nález Ústavního soudu III 1250/2012 ze dne 13.1.2012, dostupné na:

<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=3-1250-12>

Nález Ústavního soudu 6/2009 ze dne 2.11.2011, dostupné na:

<http://portal.concourt.sk/>

Seznam obrázků

Graf č. 1: Struktura kriminality v roce 2013

Graf č. 2 Vraždy spáchané v roce 2012

Graf č. 3 Vraždy spáchané v roce 2013